PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 209 (1897) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr.

TRST, sreda 5. septembra 1951

Cena 20 lir

Obiščite razstavo

„NAŠA BORBA ZA SVOBODO"

RAZSTAVA JE ODPRTA VSAK DAN OD 9. DO 13. URE IN OD 16. DO 23. URE V DVORANI NA STADIONU «PRVI MAJ» NA VRDELSKI CESTI PRI SV. IVANU.

BRANKO BABIČ:

Nestvarni očitki nasprotnikov enotnosti

V odgovoru Osvobodilni fronti se tri skupine (SDZ, SKSZ, SNS) sklicujejo na sledeče stvari, s katerimi opravičujejo svoje odklonilno stališče do enotnosti:

1. Dogovor Tito-Togliatti;

2. kongres Komunistične partije v Izoli in stališče o neposrečnih pogajanjih med Jugoslavijo in Italijo;

3. stališče, da je potrebno ostvariti v coni A pogoje za dejansko uresničitev STO.

Te tri stvari naj bi bile dokaz (zanje!), da danes ne postavljamo iskreno vprašanja STO in da nam zaradi tega ne morejo zaupati. Da bi ugotovili, koliko je ta trditev z njihove strani upravičena in iskrena, oziroma koliko je samo izgovor, je potrebno, da o teh stvareh obširneje spregovorimo.

Do dogovora Tito-Togliatti je prišlo takrat, ko je sploh ni bilo Tržaškega ozemlja, ko se je na mirovni konferenci šele razpravljalo o bodoči rešitvi vprašanja Julijske krajine in Trsta. Vsem je še prav gotovo živo v spominu, kakšne razmejitvene črte so se takrat predlagale na mirovni konferenci. V diskusiji je bila Wilsonova črta, dalje angleška in ameriška, ki so prepuščale še vedno velik del Julijske krajine s Trstom Italiji, kljub borbi in žrtvam našega ljudstva za osvoboditev. Grozila je nevarnost, da bo večina našega primorskega ljudstva zopet opeharjena za svoje pravice. V borbi proti tej nevarnosti je nastal predlog Tito-Togliatti o rešitvi tega vprašanja, po kateri naj bi vsa Julijska krajina z Gorico pripadla Jugoslaviji, samo mesto Trst, s posebnim avtonomnim položajem in zagotovljenimi nacionalnimi pravicami Slovencev, pa Italiji. Takna rešitev je bila v tistih situaciji neprimerno boljša kot pa rešitev, ki so jo predlagale razne angleške in ameriške linije, da ne govorimo o Wilsonovi liniji, katero je zagovarjala takratna italijanska vlada. Končno je bila predložena francoska linija, ki je obveljala kot nova meja med Jugoslavijo in Italijo in sprejet je bil istočasno sklep o ustanovitvi STO. Vse to nam jasno govori, kako neupravičeno in neiskreno je jemati dogovor Tito-Togliatti kot dokaz, da smo mi danes proti STO.

Kje so pa bili takrat tisti gospodje okoli «Demokracije», ki bi nam hoteli danes očitati, da smo «prodali» Trst Italiji? (Kako bi ga prodajali, ko ga sploh nismo imeli!). Kaj so oni storili takrat, da bi bila rešitev za nas ugodnejša kot je bila? Za dr. Tončiča vemo, da je bil tedaj član vodstva SIAU in da zaradi Tito-Togliattijevega predloga ni izvajal takrat nobenih posledic. Mnogih drugih pa na politični pozornici takrat sploh ni bilo in so verjetno nekje v zatišju želeli, da bi bilo čim manj ozemlja priključenega k novi Jugoslaviji. Mi smo se takrat borili, da bi bila rešitev za nas čim ugodnejša in da bi bilo čim manj krivic storjenih narodnemu ljudstvu. Mi smo storili naše dolžnost. Kvečjemu bi se nam moglo očitati, da smo se borili za priključitev teh krajev k Jugoslaviji. Ta «politični greh» smo pa vedno pripravljeni prevzeti na sebe, ker smatramo, da smo se s tem le borili za zgodovinske in narodne pravice našega ljudstva.

Stališče na partijskem kongresu v Izoli o sporazumu je bilo sprejeto v situaciji, ko so vsi faktorji, ki so odločali o dokončni realizaciji STO odpovedali in ko je nastala neposredna nevarnost, da bo STO priključen k Italiji mimo nas in Jugoslavije, ki je bila še edina sila izven nas, ki je temu nasprotovala. Tripartitna nota in spor s Kominformom, ki je trenutno utišal pri nas kompaktnost in borbenost političnih sil, ki bi se lahko uspešno borile proti priključitvi STO k Italiji in ki je vse svoje sile usmeril v to, da bi onemogočil Jugoslaviji kakršno koli soodločanje o tržaškem vprašanju in s tem izvedbo tripartitne note, so bili kritični dogodki za obstoj STO. Sovjetska zveza je sicer formalno ostala na stališču mirovne pogodbe, toda ne zato, ker je resnično hotela realizacijo STO, temveč zato, ker predstavlja zanjo tržaško vprašanje menico, s katero zahteva zase določene koncesije v zvezi z avstrijsko mirovno pogodbo. Ni pa dvoma, da je cilj sovjetske politike v zvezi s Trstom izražen v Vidalijevi «boljši rešitvi» in njegovi protijugoslovanski politiki.

V takšni situaciji nismo mogli stati ob strani, ampak oprli smo se na edino silo, ki je še ostala izven nas in ki je nasprotovala tripartitni noti in politiki Kominforma, da bi tako preprečili takšno rešitev tržaškega vprašanja, to se pravi, da smo aktivno posegli v razvoj dogodkov v obrambo naših pozicij na STO. Ta politika je bila izražena v stališču, da če se že postavlja drugačna rešitev tržaškega vprašanja, potem naj se o tem vprašanju sporazumeta neposredno zainteresirani sosedni državi Jugoslavija in Italija, upoštevajoč želje in koristi tržaškega prebivalstva. Takšno stališče je bilo edino pravilno, praktično mogoče in uspešno v borbi proti priključitvi STO k Italiji. Poznejši dogodki so tudi dokazali, da se brez Jugoslavije in proti njej ne da reševati tržaško vprašanje. Ravno tako je danes Jugoslavija najmočnejši faktor, poleg Tržačanov, v borbi proti priključitvi STO k Italiji.

Kaj pa so naši nasprotniki iz vodstva ostalih slovenskih skupin konkretno storili v borbi proti tripartitni noti, Kominformu in vsej politiki priključitve STO k Italiji? Nič, ali pa skoraj nič. Ves ta čas so ti gospodje vodili le nekakšno sentimentalno in jokavo politiko v pogledu STO, prikrivali pred množicami bistvo razvoja dogodkov na škodo STO, kjer so le mogli, so sekundirali kominformistom in ostalim italijanskim iredentistom v protijugoslovanski politiki in s tem spodkopavali naše pozicije v borbi proti priključitvi STO k Italiji. Istočasno pa so celo sanjarili o neki srednjeevropski katoliški federaciji na liniji likvidacije STO. V tem je na kratko vse njihovo prizadevanje, odnosno neprizadevanje za STO.

In končno še očitek, da postavljamo pogoje v naši borbi za dejansko uresničitev STO. Ta očitek je najmanj prepričljiv in najbolj škodljiv za dejanski obstoj resnično Svobodnega tržaškega ozemlja. Zdi se, da gospodo iz vodstva «Demokracije» še najmanj skrbi, kaj se dogaja v coni A, da tu še vedno vladajo italijanski zakoni, da smo postali navadna italijanska provinca, da smo ekonomsko sestavni del Italije, da so Slovenci še vedno nacionalno zatirani, da delovno ljudstvo nima svojih pravic itd. Ne, njih bolj skrbijo razne pridobitve istrskega prebivalstva, da je namreč tam uveljavljena popolno narodna enakopravnost, da so kmetje z agrarno reformo postali lastniki zemlje, ki jo obdelujejo, da delavci neposredno upravljajo in postajajo koristniki podjetij, kjer so zaposleni itd. Zdi se, da je njim več do tega, da bi se uničile vse te pridobitve istrskega ljudstva ne glede na to, da bi v današnjih pogojih samo neka formalna združitev obeh con pomenila dejansko razširitev današnjega stanja cone A na cono B in ustvarjanja kominformističnih pogojev za «boljšo rešitev» oziroma priključitev STO k Italiji. In če mi danes zahtevamo za cono A prej določena jamstva, da se po formalni realizaciji STO ne bi potem izvršila «boljša rešitev», se nas obtožuje, da smo proti STO. Namesto, da bi nas podprli in se tudi oni sami borili za takšna jamstva, če že trdijo, da se borijo za STO, in s tem res prispevali k dejanski ostvaritvi STO, se proti takšnim jamstvom borijo in s tem prihajajo v bistveno nasprotje s svojo formalno zahtevo o uresničitvi STO. Če že komu velja očitek, da se stvarno ne bori za resnično Svobodno tržaško ozemlje, prav gotovo ne velja nam.

Vse to nam dokazuje, kako nestvarni in neiskreni so očitki, ki nam jih mečejo gospodje iz vodstva «Demokracije», kako oni demagoško izrabljajo težnjo našega ljudstva, da ne bi prišlo nikoli več pod Italijo in kako so vsi ti očitki le izgovor ker se noče enotnosti tržaških Slovencev v borbi za njihove narodne in socialne pravice.

Tudi nabrežinski kandidati Osvobodilne fronte pozivajo SLOVENCE NA ENOTNOST

Podpisani kandidati OF, zbrani na sestanku v Nabrežini dne 4. t. m. smo po zopetnem pretresanju političnega položaja v naši občini

UGOTOVILI:

1. da je prav naša občina, ki meji z Italijo, v izredno kočljivem položaju, in to zaradi preteče nevarnosti v narodnem, gospodarsko-socialnem in kulturnem oziru od strani iredentistov in kominformistov;

2. da je za uspešno obrambo bitnih koristi slovenskega življa naše občine nujno potrebno, da prevzamejo občinsko upravo možje, ki bodo nepristransko zastopali občinske interese in upravljali občino skladno z željo občanov ter se odločno in dosledno borili za neodvisnost in enakopravnost Slovencev STO s posebnim poudarkom na jezikovne pravice na vseh področjih javnega življenja, za gospodarski napredek in kulturni razvoj;

3. da more edino skupni nastop pri bodočih upravnih volitvah preprečiti vse načrte iredentistov in vodstva kominformistov, katerih očiten ali prikrit namen je priključitev tega ozemlja k Italiji.

Navedeni razlogi nas nujno silijo kot občane in kandidate OF, da iskreno pozovemo predstavnike nekominformističnih slovenskih skupin za nabrežinsko občino, da se — v zavesti, da ni za splošno korist nikoli prepozno — v zadnjem trenutku odločijo za skupen nastop pri bodočih upravnih volitvah.

Istočasno ponovno pozivamo vse somišljenike imenovanih skupin, ki so našega mišljenja, da podprejo naša prizadevanja. Poudarjamo, da ni za nas načelne važnosti število kandidatov, ki naj bi jih imela posamezna skupina, niti razdelitev odborniških mest v bodoči občinski upravi, ker je in ostane naš smoter sodelovanje vsega slovenskega življa v borbi proti priključitvi k Italiji ter za našo neodvisnost in napredek v resnično svobodnem STO.

ANTONIČ Ivan - GRUDEN Anton - MILIČ Marij - SKRK Josip - PERTOT Ignac - COLJA Srečko - KRAVANJA Josip - MILIČ Ivan - TERCON Venceslav - PERTOT Ivan - GABROVEC Ludvik - KOCMAN Ivan METLIKOVEC Otilij - FUKS Josip - PERNARČIČ Anton - JURCA Vladimir - LEGISA Leopold - MISLEJ Viktor - MARUŠIČ Josip - SKOF Viktor.

Rimska vlada onemogoča kulturno sodelovanje z Jugoslavijo

RIM, 4. — Predsedstvo italijanske vlade je preko svojega zastopnika v glavnem ravnateljstvu za kulturne zveze z inozemstvom odklonilo izdajanje dovoljenja jugoslovanskemu ansamblu ljudskih plesov za gostovanje v Rimu. Razgovori med jugoslovanskimi predstavniki in direkcijo rimskega gledališča «Eliseo» naj bi omogočili gostovanje v Rimu od 20. do 25. septembra, a gostovanja naj bi se vršila tudi v Firenci in Bologni. Italijansko ministrstvo za zunanje zadeve je z izgovorom, da je potrebno posebno dovoljenje za vsako kulturno prireditev, že 25. julija letos skušalo to gostovanje onemogočiti. Na intervencijo jugoslovanskih predstavnikov 17. avgusta so z italijanske strani zopet odgovorili z zavlačevanjem, dokler ni bilo končno sporočeno, da zahtevanih dovoljenj ne bodo izdali.

Ta vest je izzvala med vidnimi kulturnimi krogi v Rimu nezadovoljstvo, kajti gostovanje Jugoslovanov so v Rimu pričakovali z velikim zanimanjem.

Louis Adamič - umrl

RIEGELSVILLE (New Jersey), 4. — Znanega ameriškega pisatelja slovenskega porekla, Louisa Adamiča, so našli danes zjutraj ustreljenega v njegovem stanovanju, ki je gorelo.

Glede njegove smrti zaenkrat še ni mogoče ugotoviti, če gre za umor ali samomor. Agencija AFP pravi, da je hotel zažgati svoje stanovanje s cunjo, napito z bencinom in je umrl zaradi rane, ki mu jo je povzročil izstrelek iz puške. Orožje so našli ob njegovih nogah. «Glas Amerike» je tudi poročal, da se je Adamič ustrelil. «United Press» pa omenja obe možnosti. Nadaljuje, da so gasilci preprečili, da bi se ogenj razširil po hiši na njegovem posestvu v Flemingtonu. Ogenj Adamičevega trupla ni dosegel. Uničena je bila oprema v kuhinji, prav tako pa tudi spalnica nad kuhinjo.

Danes zvečer je radio Ljubljana javil o njegovi smrti.

* * *

Pokojni Adamič je napisal v angleščini 13 knjig, od katerih so številne prevedene tudi v slovenščino. S svojo domovino je imel ozke stike. V glavnem je v knjigah govoril o jugoslovenskih izseljencih v Ameriki, njih delu in trpljenju. Sedaj je dokončaval prvo knjigo pod naslovom «Tito».

Bil je tudi naročnik našega lista. Njegovi soprogi Stelli izrekamo naše globoko sožalje.

Tudi sovjetski „prostovoljci" pripravljeni za korejsko fronto?

Poročilo poveljstva OZN javlja, da je na mandžurskem ozemlju zbranih 30 divizij kavkaških čet in čet iz sovjetskih satelitskih držav - Zaskrbljenost v Londonu

TOKIO, 4. — Danes zjutraj je Nam Ilov zvezni častnik izročil zveznemu častniku OZN dve spomenici. V prvi zavrača Nam Il odgovor admirala Joya od 22. avgusta na nasprotni protest zaradi zatrjevanega vdora južnokorejskih čet na nevtralno področje umora enega policista.

Admiral Joy je v odgovoru ponovno poudaril, da čete OZN nimajo kaj opraviti s tem incidentom.

V drugi spomenici ponavlja Nam Il obtožbo, da je neko letalo OZN 29. avgusta letelo nad Kesongom in odvrglo svetlobno raketo.

V svojem odgovoru izjavlja admiral Joy, da je preiskava ugotovila, da letala OZN niso odvrgla raket na nevtralno področje.

Medtem ko si Nam Il in admiral Joy izmenjujeta skoraj dnevno proteste, se vedno bolj širijo vesti o velikih pripravah Kitajcev in Severnih Korejcev za novo ofenzivo. Poveljstvo OZN v Tokiu namreč javlja, da je informacijska služba opazila veliko število kavkaških čet opremljenih s topovi, tanki in oklepnimi avtomobili za frontno črto ter satelitsko aviacijo, ki vsebuje nad tisoč lovskih letal, lahkih bombnikov in napadalnih letal v notranjosti Mandžurije. Te «prostovoljne» sile, ki so jih uradno organizirali v Mandžuriji v prvi polovici leta 1951, so sestavljene iz specializiranega osebja iz evropskih satelitskih držav vštevši Vzhodno Nemčijo. Poročilo pravi dalje: «Prizadevanja sovražnika, da obnovi, pripravi in izboljša letalska oporišča na Koreji in v Mandžuriji s tehnično pomočjo kavkaških inženirjev, koncentracija velikih rezervnih sil (vsaj 30 divizij) za fronto do Mukdena in gotovo identificiranje približno 40 kitajskih in severnokorejskih divizij, ki so reorganizirane in dobro opremljene ob sedanji frontni črti daje resno misliti na možnost bližnje sovražne suhozemske in zračne ofenzive.

Današnje poročilo se zdi, da je tako resnega značaja kakor ono, ki je pretekle jeseni javljalo navzočnost kitajskih «prostovoljcev» na Koreji. Po mnenju opazovalcev je hotelo poveljstvo OZN poudariti v sedanjem razdobju prekinitve razgovorov, grožnjo, ki jo kitajski in severnokorejski vodilni izvajajo proti silam OZN. Korejska vojna, ki je bila sedaj z velikim trudom lokalizirana, se bo lahko razširila, če pogajanja propadejo. Toda kljub temu so vojaški krogi OZN še vedno prepričani, da bodo uspeli odbiti novo nasprotnikovo ofenzivo.

Londonski vojaški izvedenci z neko zaskrbljenostjo proučujejo poročila informacijske službe OZN, da se na Koreji zbirajo čete iz sovjetskih satelitskih držav.

Čeprav nimajo nobenega «neodvisnega» potrdila teh poročil glede navzočnosti sovjetskih ali vzhodnoevropskih čet na Koreji, pa so gotovi, da so se v zadnjem času severnokorejske in kitajske sile znatno okrepile. Današnje vesti iz Tokia, ki govorijo o navzočnosti kavkaških čet na Koreji, dajejo angleškim uradnim krogom in javnosti misliti na možnost razširitve korejske vojne.

Vključitev evropskih čet v severnokorejsko vojsko bi po mnenju britanskih krogov znala imeti namen nuditi severnokorejski vojski enako moralno pomoč, kakor jo uživa Južna Koreja zaradi navzočnosti enot številnih držav članic OZN. Toda to bi znal biti tudi prvi znak prave sovjetske vojaške intervencije, ki bi povzročila dokončno prekinitev pogajanj v Kesongu.

V tem primeru bi se sovjetska pobuda za pogajanja v Kesongu pokazala kot navadna zavlačevalna taktika, ki naj omogoči primerne priprave po zadnjih uspehih čet OZN.

Druga posledica morebitne sovjetske neposredne intervencije na Koreji, čeprav na podlagi «prostovoljcev», bi bilo povečanje sedanje napetosti med Moskvo in onimi državami, ki so poslale svoje čete na Korejo.

MOSKVA, 4. — Francoski poslanik v Moskvi je danes odpotoval v Francijo na počitnice.

* * *

SAN FRANCISCO, 4. — Na sestanku demokratične stranke, ki je bil danes v San Franciscu, je Truman izjavil, da sedaj izdelujejo v ZDA novo in izredno orožje.

NOVI PREDLOGI TEHERANSKE VLADE

Fatemi izjavlja, da si Perzija ne more nabaviti petrolejskih ladij - Petrolej se bo prodajal tudi državam sovjetskega bloka

TEHERAN, 4. — Podtajnik pri predsedništvu perzijske vlade in glavni Mossadeghov sodelavec, Hussein Fatemi je danes izjavil na tiskovni konferenci, da bo dala Perzija v kratkem nove predloge Angliji za obnovo pogajanj. To pa samo pod pogojem, če bo ministrski predsednik dobil odobritev v perzijski zgornji in spodnji zbornici.

Najprej bodo razpravljali o novih predlogih člani senata v soboto, nato pa v majlisu, perzijskem parlamentu, ki se bo sestal na javno zasedanje v nedeljo. Fatemi je izjavil, da bodo izročili angleškemu poslaništvu v Teheranu spomenico, v kateri bo vlada razložila pogoje, pod katerimi je Perzija pripravljena obnoviti pogajanja, ki so bila prekinjena z odhodom angleškega ministra za sirovine, Richarda Stokesa.

«Če bodo imeli Angleži samo malo dobre volje, brez dvoma ne bodo odbili tega napora, ki ga podvzemamo v zadnji minuti in bo mogoče razpravo znova pričeti», je dodal Fatemi.

Fatemi je nadalje izjavil novinarjem da je njegova vlada sprejela načelno stališče, da bo prodajala nafto državam sovjetskega bloka. Med temi državami je tudi ČSR (zahtevala je, da bi mogla takoj kupiti 500 tisoč ton in pozneje 2.500.000 ton nafte) in Poljska (namerava nabavati 700 tisoč ton). Fatemi je priznal, da v sedanjem trenutku Perzija ne more zaradi težkega finančnega položaja nabaviti petrolejskih ladij. Če ne bodo hoteli angleški strokovnjaki delati v abadanskih čistilnicah pod pogoji, ki jih je predložila perzijska vlada, bodo nastavili druge tuje strokovnjake. Ob zaključku je Fatemi dejal, da bo Mossadegh dokazal neresničnost obtožb, po katerih «ne bi imel načrtov». Dejstvo je, da «sedaj perzijski načrti dozorevajo», je končal.

V Teheranu je imel tiskovno konferenco tudi tajnik «muslimanske konference» Enamollah Khan, ki je izjavil, da bi Pakistan rajši ne sodeloval v angleškem Commonwealthu, kakor pa bi mimo gledal, da bi zahodne sile kršile pravice Irana in Egipta. Khan je kritiziral politiko zahodnih sil na Bližnjem vzhodu in dejal, da pomeni ustanovitev Izraela žalitev in udarec proti muslimanom vsega sveta. Kot Pakistanec je kritiziral politiko Nehruja v Kašmirju.

To tiskovno konferenco so izrabili iranski novinarji, ki so očitali Pakistanu, da ni preprečil odstopa več sto pakistanskih uradnikov v industriji petroleja v južnem Iranu. Izjavili so, da bi bilo njih delo v Abadanu dosti bolj koristno za Perzijo kot vse prijateljske izjave.

Truman poudarja nujnost naporov za mir na Koreji

Predsednikov govor ob otvoritvi konference v San Franciscu - Razgovori o bodočih japonsko-kitajskih odnosih Po podpisu pogodbe bo Japonska zahtevala sprejem v OZN

SAN FRANCISCO, 4. — Velika Britanija, ZDA in devet drugih držav so se sporazumele o postopku konference, da se pospeši podpis mirovne pogodbe z Japonsko.

Britanski minister Kenneth Younger je izjavil, da so se navzoči popolnoma sporazumeli in da upajo, da bodo tudi ostali sprejeli pripravljeni postopek.

Na konferenci je navzočih nad 1000 predstavnikov iz 52 držav. Predsednik Truman, ki je prišel sinoči v San Francisco, je v svojem otvoritvenem govoru poudaril, da bo konferenca pokazala, kdo skuša skleniti mir in kdo ga skuša preprečiti; kdo hoče napraviti konec vojnemu stanju in kdo hoče, da se to stanje nadaljuje. Pepričani smo, je dejal Truman, da bo ta pogodba uživala podporo vseh držav, ki želijo da napetost, ki sedaj vlada na svetu, popusti.

Označil je konferenco v San Franciscu kot velik korak do splošnega miru na Pacifiku in je nadaljeval: «Napraviti je treba še druge korake in najvažnejši med temi je povratek miru na Koreji.

Nato je Truman pohvalil japonsko ljudstvo in dejal, da se je zvesto držalo določb predaje in da je Japonska danes povsem drugačna, kakršna je bila pred 6 leti. To pa ne pomeni, da je bilo vse izbrisano. ZDA niso pozabile Pearl Harbourja in Batasna in tudi mnoge druge države, ki so tu zastopane, imajo podobne spomine, ki jih ne bo lahko zbrisati.

Ne bo ves svet prijateljsko razpoložen in zaupljiv do nove Japonske. Truditi se bo morala, da si zasluži prijateljstvo in zaupanje drugih narodov v bodočih letih. Toda temelji za mirno bodočnost so postavljeni in sedaj je čas, da vzpostavimo redne odnose med Japonsko in ostalim svetom.

Zatem je Truman izjavil, da je besedilo mirovne pogodbe rezultat dolgih in potrpežljivih pogajanj med številnimi državami in da se lahko reče, da je dobra pogodba. Ta upošteva glavne želje in koristi vseh udeležencev in je pravična tako za zmagovalce kakor za premagane. To je pogodba, ki bo funkcionirala, ker ne vsebuje kali nove vojne. Gre za pogodbo sprave, ki gleda v bodočnost in ne v preteklost.

Nato je Truman izjavil, da upošteva pogodba mirni napredek Japonske po letu 1945 in skuša postaviti pogoje za nadaljnji napredek, kar pa ne bo mogoče, če ne bodo japonsko ljudstvo in njegovi sosedje varni pred grožnjo napada.

Omenil je nato napad na Koreji in dejal, da je bila ena glavnih skrbi ameriške vlade zajamčiti Japonski varnost pred napadom in skrbeti tudi, da se bo Japonska s svoje strani obnašala tako, da ne bo ogrožala varnosti drugih držav. Za to pa je potrebno vključiti Japonsko v okvir Združenih narodov. Predsednik je tudi dejal, da je vežno, da se Japonska vključi čimprej v primeren sistem varnosti za ohranitev miru na Pacifiku. Zaradi tega se morejo japonske obrambne sile pridružiti obrambnim silam drugih držav tega področja. Zato ne bo varnost Japonske odvisna izključno od japonskih sil, pač pa od dogovorov, sklenjenih z drugimi državami. Tak japonski doprinos ne bo pomenil napadalne grožnje. Na podlagi obrambnega dogovora bodo do nadaljnjega ostale ameriške čete na Japonskem.

Truman je za tem govoril o ameriški podpori azijskim narodom in je dejal, da bodo ti narodi z izboljšanjem svojega poljedelstva in razvojem industrije lahko kovali svojo usodo v skupnosti miroljubnih narodov, svobodnih pred strahom napada.

ZDA so prepričane, da se bo Japonska lahko pridružila na podlagi sedanje mirovne pogodbe tej miroljubni skupnosti.

Na koncu je Truman izjavil, da je za trajni mir edina pot v potrpežljivem in postopnem utrjevanju medsebojnega razumevanja med narodi.

John Foster Dulles je izjavil, da je ta mirovna pogodba ni v nekaterih točkah v skladu z jaltskim dogovorom, ni prav gotovo Sovjetska zveza tista, ki ima pravico protestirati, ker je prav ona kršila te dogovore, kar se tiče drugih držav.

Francoski zunanji minister Schuman pa je tisku izjavil, da nima namena predlagati sprememb pogodbe terjepripomnil, da bodo po podpisu pogodbe potrebni dvostranski dogovori za ureditev odnosov Japonske z njenimi bivšimi sovražniki, predvsem na gospodarskem področju. Vsekakor pa nima on namena začeti v ta namen v San Franciscu pogajanj z japonsko delegacijo.

Medtem se je zvedelo, da se japonski ministrski predsednik, ameriški zunanji minister Acheson in britanski državni minister Younger razgovarjajo v San Franciscu o bodočih odnosih Japonske s Kitajsko. V pooblaščenih krogih zanikujejo vest, da se je Japonska tajno sporazumela z ZDA za priznanje Čangkajškove vlade. Vendar pa pripominjajo, da bodo še pred koncem leta ustanovili na Formozi japonski vladni urad, ki pa se bo pečal samo s poslovnimi zadevami. Vprašanje priznanja pekinške ali Čangkajškove vlade pa bo ostalo odprto.

Prav tako zanikujejo v japonskem zunanjem ministrstvu, da Japonska ne namerava skleniti ločene mirovne pogodbe z Južno Korejo, ker pravijo, da med tema dvema deželama ni vojnega stanja.

Ameriški delegat v OZN Ernest Gross je dal včeraj razumeti, da bo japonska vlada postavila kandidaturo za sprejem v Združene narode takoj ko bodo mirovno pogodbo z Japonsko odobrili prizadeti parlamenti.

50.000 LJUDI NA POGREBU graničarja M. Stojanovića v Skopju

Protestno zborovanje proti atentatom Kominforma Zopet trije bolgarski vohuni pred sodiščem v Nišu

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 4. — V Beogradu se mudi glavni ravnatelj tehnične pomoči Združenih narodov dr. Hugh Keenleyside s svojimi sodelavci. Med svojim bivanjem v Jugoslaviji bo vodil s predstavniki jugoslovanske vlade pogajanja o vprašanjih tehnične pomoči.

V ljudski republiki Hrvatski so zbrali obširen material ki dokazuje obtožbe proti bivšemu ministru za notranje zadeve tako imenovane Nezavisne države Hrvatske, Artukoviću, ki je bil pred kratkim aretiran v Los Angelesu na intervencijo tamkajšnjega jugoslovanskega konzula. Na podlagi konvencije iz leta 1901 je potrebno predložiti v dveh mesecih po aretaciji sodišču celoten obtožni material.

Iz materiala, ki so ga do sedaj zbrali, se jasno vidi, da je bilo po neposrednih ukazih Artukovića izvršeno veliko število zločinov. 10.000 Hrvatov, Srbov, Židov in ciganov je bilo pobitih samo v koncentracijskih taboriščih. Zbrani material obtožuje Artukovića tudi za umor 9000 otrok s strupenimi plini, z raznimi nalezljivimi boleznimi itd. Pričakuje se, da bo proces proti Artukoviću pred sodiščem v Los Angelosu za njegovo izročitev kmalu začel.

V Skoplju se je 50.000 ljudi udeležilo pogreba jugoslovanskega graničarja Miodraga Stojanovića, ki so ga pred dvema dnevoma ubili albanski graničarji. Ta velika množica je priredila protestno zborovanje, na katerem je prišlo do izraza ogorčenje zaradi tega najnovejšega atentata kominforma. Podpolkovnik JA Milovan Filipović je na zborovanju poudaril, da je bilo s strani držav kominforma v zadnjih treh letih izvršenih 2700 incidentov in provokacij.

Maršal Tito se je ž njim pogovarjal približno eno uro o raznih političnih in gospodarskih vprašanjih notranjega in mednarodnega značaja.

Trije bolgarski državljani, ki jih je bolgarska obveščevalna služba poslala v Jugoslavijo, da bi zbirali vohunske podatke, pridejo 6 t. m. pred sodišče v Nišu. Trije vohuni so prišli v Jugoslavijo oboroženi prav tako kot oni vohuni, ki so bili že v Nišu obsojeni. Prišli so pod krinko političnih emigrantov z namenom, da bodo kot «prijatelji» Jugoslavije laže izvrševali svojo vohunsko nalogo.

R. R.

Provokatorji in lažnivci

Kominformisti, ki so mislili, da bodo pod zaščito civilne policije lahko še vedno nemoteno in po mili volji izzivali ljudstvo Istrskega okrožja na samem bloku ob demarkacijski črti v Skofijah tako kot delajo že tri leta, so se torej v nedeljo popoldne temeljito razocarali. Za vse zmerjanje, za vse ogabne laži in klevete, ki so jih prišli na tako divjaško provokatorski način v imenu «miru» in «bratstva» zlivat na sam škofijski blok ravno na dan, ko so imeli domačini z druge strani bloka svoj tradicionalni krajevni praznik, so v nedeljo prejeli dobro lekcijo.

Ko so prejšnjo nedeljo razbojniško napadli naša dva tovariša, ki sta v Lonjerju lepila lepake za razstavo naše slavne osvobodilne borbe, so v svojih poročilih zaman skušali po svoji stari navadi napadene tovariše izpremeniti v napadalce. Tako tudi včerajšnja «l'Unità» ponovno provocira in nesramno laže ter hoče na vse načine tisto svojo provokatorsko bitko z mirom in bratstvom izpremeniti v zmago, čeprav si oba «junaka dneva» Vidali in Pocecco sploh nista upala pokazati v vas. Resnica je in ostane, da so kominformisti v Skofijah dobili nauk, ki jim bo ostal dobro v spominu.

Da bi dali za svojo polomijado neko opravičilo, hočejo prikazati tudi, da so jim njihovo provokacijo «titovci načrtno» preprečili. Zato so si izmislili med drugim tudi to, da je bil tisti popoldan v Skofijah tovariš Eugenio Laurenti. No, številni naši openski tovariši so priča, da je bil tov. Laurenti v nedeljo popoldne na Opčinah in ne v Skofijah. Podobno je tudi glede ostalih, ki jih «Unità» imenoma našteva v svojem članku.

O njihovem napovedovanju, da bodo v prihodnjih dneh povedali «kakšne načrte so imeli titovci v nedeljo», pa se spominjamo njihove že tolikokrat objavljene statistike o coni B o «umorih», «mučenjih», «požigih» itd., ki je tako idiotsko fantastična, da je ponatisnilo celo glasilo SIAU v Kopru svojim čitateljem v zabavo. Morda bi bilo prav, če bi Vidali pogledal malo v redakcijo «Unità», ali mu morda kdo njegove propagande za «mir» in «bratstvo» ne sabotira. Mi se napr. na tistega komisarja od KPI ne bi preveč zanesli. Morda bo našel tam še kakšnega Pandullota?

Kaj je torej «soluzione migliore?»

V naši nedeljski številki smo poročali, da je uradno demokristjansko glasilo «Prora» poročalo, kako je na tiskovni konferenci Italijanske republikanske stranke tržaški kominformovski prvak Mario Pahor izjavil, da bi:

«Lista bloka italijanskih nacionalnih strank avtomatično odrinila komuniste med protiitalijane. To pa — je dejal Pacor — ni res, ker so komunisti v velikem delu Italijani in so sedaj samo zaradi posebnih okoliščin za Tržaško ozemlje, medtem ko bodo v nekem boljšem trenutku prav gotovo za povratek tega ozemlja k Italiji».

Včerajšnja «UNITA'» je pohitela gasiti ogenj, ki ga je v zapeljanih kominformističnih srcih zažgala gornja vest in pravi, da je bila izjava kominformovskega prvoborca Pacorja na tiskovni konferenci republikancev «globoko različna» od tistega, kar je poročala «Prora». «Unità» pravi, da ni Pacor na tej tiskovni konferenci storil nič drugega, kot to, da je postavil vprašanje, ki da je list nato dobesedno citira. Kljub temu, da je stavek dolg celih 22 vrstic in zelo kunštno formuliran, ga v prevodu objavljamo. Glasi se:

«Ali se ne zdi Italijanski republikanski stranki, da pomeni postavljati volilno kampanjo na antitezo Italija ali anti Italija poleg svojevoljnega nazivanja, da so Antiitalijani brez razlike tudi tisti, ki to niso (*tu je mislil Pacor kominformiste — op. ur.*) samo zaradi dejstva, ker so na socialnih pozicijah, ki so različne in ki različno gledajo na vprašanja, katera zadevajo mednarodno politiko (*tu je mislil Pacor očitno na «edino učinkovit način» priključitve STO k Italiji potom začasnega uveljavljenja mirovne pogodbe — op. ur.*), pomeni tudi in predvsem spregledati še enkrat socialno realnost Trsta, ki bi morala biti pri upravnih volitvah prevladujoča in lahko dovede do zmede glede narodnostne realnosti, za katero pravite, da jo hočete uveljaviti, v kolikor tvegate na ta način, da bo izgledalo, da je dobrą polovica prebivalstva protiitalijanska?»

Resnično je težko uganiti, kaj je hotel Pacor vprašati, vendar se nam zdi, da je «Prora» morda le pravilno uganila njegovo pravo misel. No, pa naj bo tako, kot trdi «Unità», da namreč Pacor ni tako mislil, kot je napisala «Prora».

Da bi pa zadeva postala jasna tudi tistim navadnim smrtnim smrtnikom, ki Pacorjevega «kunštnega», samo 22 vrst dolgega stavka ne razumejo, naj nam «Unità» — najbolje pa sam Vidali — razločno in jasno odgovori na sledeča vprašanja:

Če torej ni res, da pomeni «soluzione migliore» tisto, kar je na tiskovni konferenci republikancev po pisanju «Prore» povedal Pacor, kaj pa je potemtakem tisto, kar je v rimskem parlamentu lani v aprilu izjavil kominformovski prvak Giancarlo Pajetta? On je dejal:

«Izvajanje mirovne pogodbe je nujni pogoj za uresničenje priključitve Tržaškega ozemlja k Italiji. Z zahtevo izvajanja mirovne pogodbe bi italijanska vlada dosegla za to priključitev bistveni rezultat, ki je odstranitev jugoslovanskih čet iz cone B».

Ta stavek smo prepisali iz «Unità», ki ga sedaj nikakor ne more zatajiti, ker je natiskan tudi v zapisniku sej italijanskega parlamenta. Za to Pajettovo izjavo torej ne more biti dvoma, da je resnična.

Kaj je torej «soluzione migliore», če Pacor ni povedal tistega kot trdi «Prora»? «Soluzione migliore» je torej očitno tisto, kar je dejal Pajetta?

Jasen odgovor na to vprašanje terjajo vsi zapeljani tržaški kominformisti, ki še vedno niso do kraja prepričani, da je Vidali iredentist pa mu hkrati tudi ne verjamejo, da ni, a bi hoteli biti pred volitvami s to zadevo na jasnem, ker pod Italijo nočejo nikdar več.

Iz volilne bisage

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Sreda 5. septembra
Lovrenc, Nedeljka
Sonce vzide ob 5.28, zatone ob 18.40. Dolžina dneva 13.12. Luna vzide ob 9.28, zatone ob 19.25.
Jutri, četrtek 6. septembra
Berto

POMEN IN CILJI razstave Osvobodilne fronte

Intervju s tov. Pahorjem, vodjem odbora za pripravo razstave

Jubilejna razstava Osvobodilne fronte «Naša borba za svobodo» je že doslej doživela velik uspeh in obiskovalci se pohvalno izražajo o njeni razporeditvi in organizaciji, za katero so moramo zahvaliti požrtvovalnim tovarišem iz odborą za razstavo, ki so napeli vse sile, da bi bila razstava čim lepša ter da bi kar najverneje in najpopolneje prikazala, kolikor je to mogoče, našo osvobodilno borbo.

Spričo tega uspeha smo se obrnili na tov. Draga Pahorja, ki je skupno z drugimi tovariši in tovarišicami razstavo pripravil, da bi nam odgovoril na nekatera vprašanja:

Kaj se ti zdi najvažnejše poudariti o pomenu te razstave?

Četudi smo v okviru proslave 10-letnice OF imeli celo vrsto uspelih krajevnih in okrajnih razstav — bilo jih je 19 — menim, da je ta naša osrednja razstava prva zgodovinska razstava, ki sistematično in dokumentarno prikazuje zgodovino naše borbe v letih 1918 - 1945. S tem nočem zmanjševati pomena krajevnih in okrajnih razstav, ki so v svojem krajevnem okviru popolnoma uspele, saj so zbrale mnogo spominskega materiala in razgibale vse ljudstvo o obnavljanju spominov na našo slavno preteklost. Te razstave so tudi zbudile v ljudeh smisel za zbiranje materiala in tako omogočile tudi osrednjo razstavo.

Prvotno smo hoteli prirediti našo razstavo takoj za krajevnimi in okrajnimi, toda prav ves material, ki so ga te razstave zbrale, nas je prepričal, da se razstava odloži, da smo material sistematično proučili in razporedili, tako da današnja razstava mi kaka nepovezana zbirka spominov, ampak je kronološko in snovno urejena tako, da daje celotno sliko vsega našega odpora, borbe in trpljenja v letih italijanske okupacije pa vse do osvoboditve.

Krajevne razstave so bile bolj zbirka spominov ljudi iz istega kraja kot pa kronološko urejen material

Kakor so bile te razstave blizu ljudem, ker so bili čustveno navezani nanje, niso mogle podati celotne slike našega osvobodilnega boja.

Prvi namen naše razstave je bil prikazati zgodovino narodnoosvobodilne borbe. Vendar le smo hoteli obdržati nekaj iz krajevnih razstav, predvsem s tem, da smo hoteli razstaviti slike vseh padlih. Zamislili smo si, da bi to ogromno število naših padlih, ki dokazuje kako vztrajno se je naš narod boril, razstavili na viden in primeren način. V načrtu smo imeli, da bi vse slike padlih razstavili, porazdeljene po načinu, kraju in času smrti. Vendarle smo morali med pripravljanjem razstave z obžalovanjem ugotoviti, da nas prostor silno stiska in smo se morali pač odločiti da opustimo misel na razstavljanje slik, ki so bile za to že pripravljene in upamo, da bodo naši ljudje to upoštevali, saj je to posledica dejstva, da nismo dobili za tako važno razstavo primernih prostorov. Razen slik padlih, je še mnogo drugega materiala, ki je zaradi pomanjkanja prostora izostal.

Kakšnim kriterijem ste sledili pri pripravi in razporeditvi razstave?

Predvsem nam je šlo za to, da bo razstava jasna, nazorna in vsakemu razumljiva. Skušali smo biti tudi v pisanju razlag kratki, ker želimo, da govorijo dokumenti sami. Pri preverjanju dokumentov smo bili zelo natančni, saj želimo, da bi bila ta razstava osnova za naš bodoči muzej narodne osvoboditve. Prepričani smo namreč, da je še vedno mnogo zgodovinskega materiala med ljudmi. Že ob tej razstavi se nam je pripetilo, da so nam razni ljudje prinesli fotografije in druge predmete iz te dobe, pa tudi iz prejšnjih dob. Ljudje so sicer doslej imeli neko nezaupanje in niso dajali radi iz rok raznih spominov. Priznati moram, da je to njih nezaupanje bilo včasih opravičeno, saj se je v prvih letih marsikaj izgubilo. Prihajamo pa v fazo mirnejšega dela in imamo že ustanove, ki se izrecno bavijo z zgodovino in etnografijo, pa tudi nekatere organizacije so si osnovale svoje zgodovinske odseke in referate. S tem je podan temelj resnemu zbiranju in proučevanju zgodovinskega materiala.

Da se vrnemo k razstavi. Razdelili smo jo v dve dobi: prvo od leta 1918 do leta 1941 in drugo od leta 1941 do 1945. V prvi dobi je značilno protislovje med obljubami italijanskih liberalcev, demokratov in vladnih krogov in dejanji že za časa demokratične vlade, da o fašističnih zločinih niti ne govorim. Značilno za fašiste pa je, da so vedno iskali izgovora za opravičilo svojega nasilja, kar nam dokazujejo na primer: udarec strele na Krnu, afera Bon, splitski dogodki itd. Razstava kaže najprej naše cvetoče kulturno gospodarsko življenje, ki je bilo zatrto in velik razmah tiska. Posledica fašističnega zatiranja je bila, da so nas potisnili v ilegalni odpor, ki se je manifestiral v dveh smereh: organizaciji TIGR in KPI, ki sta bili med seboj v odporu povezani. Značilna je tudi doba let po Bazovici, ki smo jo prikazali pod naslovom: «Iskra pod pepelom», ki kaže, da nista naše kulturno življenje in odpor nikoli zamrla.

Druga doba se začenja z napadom osnih sil na Jugoslavijo in z ustanovitvijo OF. Takoj v pričetku je prikazana kapitulantska vloga in petokolonstvo slovenskih voditeljev iz reakcionarnega tabora. V to dobo je postavljen tudi Tomažičev proces, četudi so obtoženci delovali že pred začetkom vojne. Vključili pa smo proces v to dobo, ker je imel ob nastajanju in širjenjenju OF med našim ljudstvom velik odmev in vpliv. Zal, da nam ni ohranjen noben letak OF, izdan ob obsodbi Tomažiča in tovarišev. Nato kaže razstava rast osvobodilnega gibanja in partizanskih enot, ki so kljub vsemu terorju in Mussolinijevim grožnjam v Gorici rasle pred kapitulacijo Italije v pomembno vojsko. Podrobneje so prikazani množični upor vsega primorskega ljudstva ob tej kapitulaciji, goriška fronta in prva nemška ofenziva. Nazorno sledi rast partizanskih brigad v IX. korpus, pri čemer smo prikazali tudi formiranje prekomorskih brigad, v katerih so imeli primorski Slovenci tako velik delež. V zvezi s prispevkom osvobodilne borbe za skupno stvar vseh zaveznikov smo precej podrobno prikazali zavezniški tisk, ki govori o našem velikem deležu ter veliki pomoči, ki so jim jo nudile razne naše sabotažne akcije na prometne žile. Pomembnost teh akcij potrjuje zlasti facsimile izvirnega zemljevida primorskega železniškega omrežja, na katerega so pri železniški direkciji v Trstu vrisavali vsako partizansko akcijo na proge z datumom in in krajem napada.

Razumljivo je, da smo posvetili precej prostora zgraditvi ljudske oblasti, ki je odigrala tako važno vlogo v naši osvobodilni borbi. Posebne predele smo posvetili ženam, mladini, partizanskemu tisku, bolnicam, prosveti in kulturi. Prikazali smo tudi delovanje in zločine naših sovražnikov, okupatorjev in domačih izdajalcev ter strahote nemških taborišč.

Našemu občinstvu pa je prav posebno blizu oni del, ki pod naslovom «Trst v borbi» kaže skupno z ustanovitvijo komande mesta Trst zadnje odločne borbe za osvoboditev Trsta. Z zadnjo nemško ofenzivo in mogočnim poletom v poslednjih borbah za Trst ter s spomeniki padlih, ki so dokaz ljubezni in zvestobe našega ljudstva, smo razstavo zaključili.

IZPRED ZAVEZNIŠKEGA SODIŠČA

Iz kominformističnega pekla v fašistično gardo

Zavezniško sodišče je včeraj obravnavalo zanimiv primer dveh Romunov, ki sta pred časom pobegnila iz domovine v Jugoslavijo, od koder sta bila poslana preko meje v Trst in tu nastanjena v begunskem taborišču «Pri jezuitih». Zagovarjati sta se morala zaradi tega, ker sta v družbi še dveh rojakov brez dovoljenja zapustila begunsko taborišče in se nameravala vtihotapiti v Avstrijo. Medtem pa ko se je dvema posrečilo neopazno prekoračiti avstrijsko mejo, so 59-letnega Georgija Grecuja in pol mlajšega Constantina Martina prijeli in ju prignali zopet v Trst.

Poseben delegat za pomoč Romunom v tujini, ki se je priglasil sodišču kot zagovornik obeh obtožencev, je prišel na dan s pojasnili, ki kažejo, da tudi romunskih fašistov ni zatrla vojna in da se, kakor v Italiji in Nemčiji, znova zbirajo ter skušajo organizirati v nekdanjo Železno gardo. V ta namen je prišel 13. avgusta iz Avstrije v Trst bivši major Železne garde Emilian in se nastanil v hotelu «Continental». Se istega dne popoldne se je sestal z nekaterimi romunskimi begunci in jih skušal pridobiti, da bi pobegnili v Avstrijo in se priključili fašističnemu gibanju. Ker pa v Trstu med svojimi rojaki ni našel kdo ve kaj razumevanja za nevarne pustolovščine proslule organizacije, je dan kasneje sklical podoben sestanek v «Luna parku» na Opčinah, in sicer za Romune iz tamkajšnjega begunskega taborišča. Ob tej priliki jim je obetal v Avstriji delo in zaslužek in dva sta mu v resnici nasedla ter potem potegnila za seboj še Grecuja in Martina.

Ko je sodnik vprašal romunskega delegata, zakaj ni Emiliana prijavil oblastem, je ta odvrnil, da je to nameraval, čim bi bil bivši železnogardist znova prišel v Trst po nove pristaše.

Grecu je svoj pobeg opravičil s svojo starostjo, ki mu onemogoča izselitev v Ameriko. Od doma sta pobegnila z Martinom zaradi obupnih prilik, ki vladajo danes v Romuniji. Oblast zahteva od kmeta še enkrat več, nego lahko pridela in če zahtevi ne ugodi, mu grozi pregnanstvo v Sibirijo ali pa prisilno delo v prekopih ob Črnem morju. Tudi Martin si je zaželel svobode, kljub temu da je kot častnik sedanje romunske vojske užival privilegiran položaj.

Sodišče jima sicer ni moglo spregledati krivde, upoštevalo pa je vse olajševalne okolnosti in njuno dosedanjo neoporečnost ter ju obsodilo pogojno vsakega na štiri tedne zapora.

Komemoracija bazoviških žrtev

bo v četrtek 6. sept. ob 18. uri

na njihovem grobu na pokopališču pri Sv. Ani

Odmevi nedeljske provokacije v Škofijah

Kakor znano, so kominformisti na svoji «miroljubni» poti zašli v nedeljo tudi v Škofije, kjer pa so jih domačini sprejeli dokaj neprijazno. Po zaključku klavrnega zborovanja je policija aretirala Marijana Stefaniča, češ da je s steklenico udaril po glavi Miriama Zilija, in to na prijavo dveh kominformistov, ki sta včeraj pred zavezniškim sodiščem tudi pričala proti Stefaniču. Razprava je bila preložena na prihodnji četrtek ob pol 11.

Z nožem nad stanovalko

V stanovanju na št. 1 Ul. Crosade sta do sedaj živela v precejšnji slogi 48-letni Mario Lanza in 46-letna Maria Pirievez por. Mantovani. Včeraj ponoči, okoli druge ure, pa se je med njima nenadoma vnel prepir, ki se je kmalu prevrgel v pravcato klanje. Lanza se je naveličal debate, prijel nož in z njim začel obdelovati Mantovanijevo, ki se je na vse načine branila in umikala besnečemu možu. Ženo, ki je imela razne rane na hrbtu, trebuhu, dimljih in nosu so so policijskim avtom odpeljali v bolnico. K sreči so rane le lažjega značaja in bo žena okrevala v 8 dneh.

Po vseh naših vaseh se morajo postaviti slovenski napisi

Čemu še ne izvajajo povsod sklepov občinskih svetov v Repentaboru, Zgoniku, Nabrežini in Dolini?

Dvojezični napis v Colu. Že dober korak naprej, čeprav se ne strinjamo s poitalijančenimi imeni naših krajev.

Skoraj že pred enim letom so občinski svetovalci v Nabrežini, Zgoniku, Repentaboru in Dolini soglasno sklenili na svojih sejah, da je treba postaviti pred vhodom v vsako vas napise s pristnimi imeni vsakega kraja ter napise na vse javne zgradbe, šole, otroške vrtce, županstva itd. Sklepi občinskih svetov so popolnoma upravičenj in izražajo željo vseh občanov. Napisi so potrebni, ker se večkrat tujci in izletniki vprašujejo, kam so sploh prišli in kako se imenujejo dotični kraji. Se bolj pa so potrebni, ker hočejo italijanski nacionalisti s pomočjo najvišjih oblasti prikazati tujcem, da so naši kraji «terre italianissime» in jim je zato vsako slovensko ime, vsak napis v našem jeziku trn v peti.

Pričakovali smo, da bodo upravni odbori, ali župani omenjenih občin čimprej popolnoma in točno izvršili svojo nalogo, kot je bilo sklenjeno na občinskih svetih. Poudarjamo, da je dolžnost županov, ravnati se po sklepih občinskih svetov in jih izvajati.

Čakali smo precej časa. Nazadnje se je vendar nekaj začelo pojavljati. Najprej *v repentaborski občini*, kjer so postavili velike napise, a ne še po vseh vaseh. Pravijo, da imajo neke težave s soboslikarjem, kateremu so naročili naj postavi napise. Mnenja smo, da bi treba dobiti pa drugega, ki bi delo izvršil.

V zgoniški občini so tudi sprejeli predlog svetovalca tov. Obada in soglasno sklenili, naj se postavijo omenjeni napisi, a do danes ni še ne duha ne sluha. Pravijo, da jih že pripravljajo. Zdi se nam, da bi jih v toliko mesecih prav lahko že pripravili. Verjetno pa nekdo dela ovire, ker mu niso všeč slovenska imena naših vasi. Županova dolžnost je, da poskrbi in zahteva, da se čimprej postavijo napisi, ker je tako sklenil občinski svet, pa naj pravita Vidali ali nabrežinski občinski tajnik kar hočeta.

V nabrežinski občini so začeli postavljati napise po vaseh pred dobrim mesecem. Postavili pa so jih le po stranskih vaseh. Ne vidimo še napisov v Štivanu Devinu, Sesljanu in Nabrežini. Zakaj ne? Povedali so nam, da zaradi tega, ker to bode v oči občinskega tajnika in italijanske nacionaliste. Opravičujejo pa se s pretvezo, da saj niso potrebni slovenski napisi, ker je že postavilo povsod napise, seveda samo italijanske, podjetje USVS. Nabrežinskemu tajniku ni bilo niti pogodu, da se v Vižovljah vidi dvojezični napis iz vlaka in se je pritoževal, da to ni prav in umestno. Svetoval je, naj bi postavili napis v kakšen skrit kot, da ga tujci ne bi videli. V tem grmu tiči zajec! To jih boli. Zato ni še napisov ob glavni cesti, ob obali, na bolj prometnih središčih da ne bi tujci zvedeli kje so, da ne bi mislili ob prehodu preko naših vasi, da je tu slovenska zemlja, slovenski kraji in ljudje, da bi jim italijanski iredentisti laže trobili v ušesa, da tu ni sploh Slovencev. Pa tudi najvišje predstavnike ZVU, ki imajo tu svoj stan in se večkrat peljejo skozi Devin, Sesljan ali Štivan bi slovenska imena spominjala, da tu žive Slovenci in da je treba tudi Slovence upoštevati in jim dati njihove pravice. Vsako opravičilo je jalovo. Občinski tajnik naj se zanima za svoje delo in dokler je še za tajnika v Nabrežini, naj ne vtika svojih prstov v te stvari, ker si jih lahko opeče. Se bolj kakor kjerkoli pa je ravno v nabrežinski občini zaradi omenjenih razlogov dolžnost župana, da pravočasno v dobi svojega županovanja dosledno in brezpogojno izvrši svojo nalogo, ki mu jo je poveril občinski svet. Najbolj žalostno pa je v tem pogledu v *dolinski* občini, ki je stoodstotno slovenska, a ji žal še načeluje župan «brivec» kominformist Lovriha. Ne čudimo se temu, saj je Lovriha javno zatajil svoj materin jezik pred najvišjimi zastopniki oblasti, ko je bila svečana otvoritev osnovne šole v Domju. Namesto da bi takoj po sklepu občinskega sveta dal postaviti po vseh vaseh, šolah itd., slovenske napise, je pred dvema mesecema dal celo zbrisati slovenske napise, ki so jih domačini postavili takoj po vojni. In še se bo drznil trditi, da brani naše narodne interese!

Tudi Lovriha, dokler sedi še na županovem stolu v Dolini, morą izvršiti nalogo, ki mu jo je poveril občinski svet. V vseh vaseh in po vseh javnih zgradbah, na županstvu, šolah itd. mora postaviti slovenske napise. Mora, ker je to njegova dolžnost, ker je tako sklenil občinski svet, ker to zahtevajo vsi občani.

Se enkrat poudarjamo: Nobeno opravičilo ne drži od Nabrežine pa do Doline. Napisi morajo biti postavljeni takoj in povsod, kakor je bilo sklenjeno na občinskih svetih. Niti predsedstvo cone nima kaj oporekati, ker so sklepi utemeljeni in zakoniti tudi v smislu dosedanjih določb ZVU in predsedstva cone, v smislu določb mirovne pogodbe, še bolj pa, ker je to naša pravica.

Nismo še omenili *miljske občine*, ker v miljskem občinskem svetu ni bilo nikdar govora o slovenskih napisih, čeprav so vse miljske vasi popolnoma slovenske ali z narodnostno mešanim prebivalcem. Miljskim kominformistom, ki imajo v svojih rokah občinsko upravo, seveda niso pogodu slovenski napisi, ker hočejo čimprej poitalijančiti slovenske kraje in tako izvršiti delo, ki ga je začela fašistična Italija. Pa se vendar še drznejo trditi, da branijo in da bodo branili narodne pravice slovenskega prebivalstva. Zopet so se spomnili tudi tega in že mamijo po vaseh slovenske volivce, da bi dobili na prihodnjih volitvah njihove glasove.

Kot po ostalih občinah morajo tudi v miljski občini postaviti slovenske napise.

Tako je dal zbrisati slovenske napise dolinski kominformistični župan Lavriha. Na sliki: popackani napisi v Boljuncu.

CIRIL - METODOVA DRUŽBA V SEŽANI
priredi v prid narodne obrambe zamejskih Slovencev za gradnjo Kulturnega doma v Trstu

VELIKO LOTERIJO IN VRTNO VESELICO

V SEŽANI, DNE 9. SEPTEMBRA POPOLDNE V PARKU HOTELA TRIGLAV

GLAVNI DOBITKI:
1 kuhinjska oprema, 1 nylon torbica, 1 nylon nogavice, 1 par moških čevljev, 1 par ženskih čevljev, 1 telička, 1 moški nylon plašč, 1 ženski nylon plašč, 1 otroški nylon plašč. 1 serija emajlirane posode in nešteto drugih dobitkov.

Vabimo vas na dober teran in kraški peršut
Ples — Igra orkester iz Sežane — Velik srečolov z bogatimi dobitki.

Avtobusne prometne zveze s centrom so zagotovljene.

MAL' POLOŽI DAR DOMU NA OLTAR!

Slovenska nižja srednja šola

1. **Vpisovanje** na slovensko nižjo srednjo šolo v Trstu bo letos od 1. do 25. septembra 1951. Učenci naj ne čakajo do zadnjega, marveč naj se vpišejo čim prej, da ne bo v zadnjih dneh prevelikega navala in nepotrebnega čakanja.

2. **Popravni izpiti** čez I. in II. razred se bodo začeli v ponedeljek, 17. septembra ob 8.30.

3. **Sprejemni izpiti** 17. septembra ob 8.30.

4. **Nižji tečajni izpiti** 20. septembra tudi ob 8.30.

Vse podrobnosti naj si učenci ogledajo na oglasni deski na šoli.

Vpisovanje v slovensko državno učiteljišče v Trstu

Vpisovanje v slovensko državno učiteljišče v Trstu bo od 1. do 25. septembra vsak dan od 10. do 12. ure. Učenci, ki imajo popravne izpite, se lahko vpišejo do 30. septembra.

Popravni izpiti se začnejo dne 17. septembra ob osmih zjutraj.

Podrobnejša pojasnila daje tajništvo zavoda v uradnih urah.

OF

Množične organizacije I. okraja organizirajo 3-dnevni izlet na ogled velesejma v Zagreb dne 22., 23. in 24. septembra.

Vpisovanje se vrši dnevno od 17. do 19. ure na sedežu OF I. okraja v Ulici R. Manna 29 do vključno 13. septembra t. l.

V Barkovljah se vpisuje dnevno od 19. do 20. ure v prostorih P. D. «M. Matjašič» Ul. Bovedo 43.

Podrobnejše informacije dobite na navedenih krajih vpisovanja.

* * *

Okrajni odbor OF za II. okraj obvešča svoje člane in prijatelje, da bo izlet na zagrebški velesejem, zaradi tehničnih razlogov, le **22., 23. in 24. septembra.** Vpisovanja se sprejemajo za sektorje Sv. Ivan, Skoljet, Kolonja, VOM, Center mesta in Sv. Alojz dnevno na stadionu «Prvi maj» od 9. do 12. in od 16. do 20. ure. Za sektorje Sv. Vid in Sv. Just vsak torek, četrtek in soboto od 19. do 21. ure v Ulici S. Vito 17 in za sektor Lonjer - Katinara dnevno pri tov. Marici Čok - Gašparijevi v Lonjerju.

Skupna cena vožnje, hrane in prenočišča za člane vseh masovnih organizacij 2.900 lir, za nečlane 3000 lir.

Vpisovanje se zaključi 10. septembra.

* * *

Odbor OF III. okraja priredi 3-dnevni izlet na zagrebški velesejem 22., 23. in 24. septembra. Vpisovanje pri Cirilu, Ul. S. Marco 21, gostilna «La Speranza» vsak dan od 18. do 20.30 ure.

* * *

IV. okraj OF obvešča članstvo in simpatizerje, da bo izlet na velesejem v Zagreb prvič v dneh 22., 23. in 24. septembra, odhod z vlakom 22. septembra zjutraj, povratek 24. septembra ob 23. uri.

Vpisovanje je na sedežu OF v Skednju in pri tovarišu Pregarcu na Kolonkovcu. Vse potrebne informacije se dobe pri vpisu.

* * *

Okrajni odbor OF V. okraja sprejema vpisovanja za izlet na velesejem v Zagreb za 22., 23. in 24. septembra z vlakom in motocikli v sledečih krajih: v Dolini na sedežu (v Jercogovi dvorani) v Boljuncu pri tov. Sarcinu Marjanu, v Borštu pri tov. Meri, v Ricmanjih pri tov. Kuretu Silvestru, v Domju pri tov. Sturmanu Josipu, v Prebenegu pri tov. Bandi Mirku, v Mačkovljah pri tov. Slavcu Benjaminu št. 61, v Štramarju pri tov. Lazarju, v Škofijah pri tov. Sancinu Francu in v Plavjah pri tov. Jamšku Josipu.

Vsa pojasnila dobite na navedenih mestih.

PROSVETNA DRUŠTVA

«TRŽAŠKI ZVON» je pričel z rednimi pevskimi vajami.

Prosimo pevce da se vaj redno udeležujejo, kajti pred nami je več nastopov.

Nastopili bomo 9. septembra t. l. na tradicionalnem koncertu v Šempolaju ter sodelovali na okrajni OF proslavi v Nabrežini, ki bo 16. septembra t. l. Poleg tega pa je v načrtu društveni izlet, o katerem se je treba pogovoriti.

* * *

Prosvetno društvo «Igo Gruden» v Nabrežini (pevski odsek) sporoča vsem ljubiteljem prelepe slovenske pesmi, da so redne pevske vaje vsako sredo in petek ob 21. uri v knjižnici. Posebno vabimo mladino obojega spola, da se teh pevskih vaj udeleži v polnem številu.

DANES
5. t. m. ob 20. uri bo v okviru jubilejne razstave OF na stadionu «Prvi maj» filmska predstava na prostem. Na sporedu je jugoslovanski film

„Na svoji zemlji"

Sledil bo še kratek dokumentarni film

Razstava je odprta od 9. do 13. in od 16. do 23. ure.

Sestanki Slov. italijanske ljudske fronte

Danes 5.9.1951 bo ob 20.30 v Ulici Ruggero Manna št. 29 sestanek Slovansko - italijanske ljudske fronte za naselje Sv. Ivan - Katinara in sektorje I. okraja: Greta, Rojan, Commerciale.

Jutri četrtek 6. t. m. ob 20.30 v Ulici R. Manna 29 sestanek Slovansko-italijanske ljudske fronte za sektorje mesto in Barcoveder.

Jutri četrtek 6. t. m. ob 20.30 na Mandriji pri Tonetu sestanek sektorskega odbora SILF iz Škofovelj.

Glasbena šola v Trstu

Vpisovanje v Glasbeno šolo bo od 3. do 8. septembra od 11. do 12. ure v Ulici Sv. Frančiška 22, I. nadstropje.

Vpisati se morajo vsi gojenci iz Barkovelj in okolice. Opozarjamo, da bo letos obvezen pouk tudi v Skednju.

Na Glasbeni šoli poučujejo klavir, solopetje, teoretične predmete ter vse orkestralne inštrumente (violo, kontrabas, klarinet, trombento itd.).

RAVNATELJSTVO

OF III. okraja organizira dne 16. t. m.

IZLET V
ŠKRBINO PRI KOMNU

Vpisovanje traja do 7. t. m. pri gostilni Ciril (Alla Speranza), Ul. S. Marco 21.

MALI OGLASI

DIREKCIJA RIVIERA TURISTICA HOTEL d. d. PORTOROŽ reorganizira s 1. septembrom 1951 poslovanja podjetja. Pozivamo vse upnike, da prijavijo svoje terjatve in dolžnike, da poravnajo svoje obveznosti. Rok prijave je 30. september 1951 — Likvidator.

ADEX - IZLETI

TRIDNEVNI IZLET
22., 23. in 24. septembra
v **Poreč** in **Pulj**

DVODNEVNI IZLET
22. in 23. septembra
v
Opatijo-Reko in **Pazin**

29. in 30. septembra
v **Maribor** in **Celje**

ENODNEVNI IZLET
23. septembra na
Bled in **Škrbino na Krasu**

Vpisovanje od 3. do 8. septembra.

ADEX - IZLETI
na
Zagrebški velesejem
z avtopulmanom od 20. do 23. septembra
in z vlakom od 22. do 24. septembra

Vpisovanje pri «Adriatic Express», Ul. F. Severo 5 b - tel. 29243 do 8. septembra.

STIRIDNEVNI IZLET od 24. do 27. septembra vzdolž dalmatinske obale do Splita

Vpisovanje od 3. do 8. septembra.

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Z ZASEDANJA PLENUMA OKROŽNEGA KOMITEJA KP IO

VLOGA PARTIJE v delavskih svetih in pri preobrazbi vasi

V soboto je v Kopru zasedal razširjeni planum okrožnega komiteja KP Istrskega okrožja, na katerem je najprej podal referat o nalogah partije v podjetjih in o pomoči partijske organizacije delavskim svetom tov. Ivo Jukič-Iso.

V uvodu je tov. Jukič poudaril, da mora plenum pretresti vsa vprašanja partijskih organizacij v zvezi z novimi nalogami in dolžnostmi delavskih svetov. «Skupaj z ostalimi merami, ki jih je partija izdala s ciljem demokratizacije družbenega in gospodarskega življenja», je dejal tov. Jukič, «so delavski sveti najvažnejši faktor in najvišja oblika zavestnega sodelovanja delovnih ljudi v upravljanju ter v izgradnji socializma. Oni pomenijo vsebino resnične proletarske demokracije.

Iz referata je nadalje razvidno, da je bilo v Istrskem okrožju do sedaj izvoljenih 56 delavskih svetov, ki imajo skupaj 1.200 članov. Delavski sveti so dobili posebno važnost zlasti po drugem zasedanju okrožnega ljudskega odbora, ko so dobili popolno samostojnost v finančnem poslovanju. Prav zaradi tega je nov sistem nagrajevanja ter pravica udeležbe delovnega kolektiva na čistem dobičku podjetja bil sprejet z velikim navdušenjem od vseh delavcev. Nove mere, ki jih je sprejel okrožni ljudski odbor na zadnjem zasedanju, zelo vplivajo na pravilnejši odnos do dela. Delovna disciplina se je izboljšala, problem pomanjkanja delovne sile se je pa izboljšal.

Potem ko je naštel nekaj zglednih primerov ter nekaj nepravilnosti pri upravljanju podjetij, je tov. Jukič govoril še o odnosu sindikalnih organizacij do delavskih svetov. Poudaril je, da so sindikati še vedno politični mobilizator delavcev za izvrševanje gospodarskih nalog. Voditi morajo politično borbo proti raznim sovražnikom delavskega razreda. Delavskim svetom mora sindikat pomagati in delo nadzorovati. Prav tako pa mora braniti pravice delavcev in skrbeti za njih družabno življenje. Sindikati morajo kulturno, politično in strokovno vzgajati delavce. Po izčrpni diskusiji o nalogah partije v podjetjih je plenum razpravljal o delu partije na vasi in v zadrugah. Glavni referat je podal tov. Erminij Medizza, ki je po karakterizaciji novih odredb na področju gospodarstva dejal, da se bo z ukinitvijo raznih administrativnih ukrepov, kakor so bili na primer odkup ter določanje cen poljedelskim proizvodom, sedaj razvila širša iniciativa v poljedelski proizvodnji. Kmet bo stremel, da bo čim več pridelal, in da bodo njegovi pridelki čim kvalitetnejši. Nov način trgovine, ki omogoča delavskim zadrugam, da razpolagajo z delom deviz, ki jih ustvarjajo z izvozom, bo zadrugam pomagal, da si bodo laže nabavile potrebna sredstva za obdelavo zemlje. Vse to pa pomeni naprednejše gospodarstvo in povečanje proizvodnje.

Nato je tov. Medizza poudaril, da kljub vsem možnostim in prednostim, ki jih nudijo nove ekonomske mere, ne bi bilo mogoče napredovati v izgradnji socializma, če bi partija vzporedno ne delovala tudi v smeri socialistične preobrazbe vasi. Ta pa bo nastala samo z gospodarskim jačanjem in kulturnim dvigom delovnega kmeta v splošnih kmečkih zadrugah. Zato je v nadaljevanju svojega referata tov. Medizza analiziral dosedanje delo kmečkih zadrug vseh oblik ter možnost njihovega nadaljnega razvoja v novih gospodarskih razmerah. Navedel je nekoliko primerov dobrih in slabih zadrug ter poudaril, da mora splošna kmečka zadruga postati resnični gospodarski center na vasi, od katere morajo imeti vsi njeni člani neposredne koristi. Partijske organizacije na vasi pa imajo nalogo, da aktivizirajo članstvo teh zadrug, da odredijo pravi program dela zadrug, in da mobilizirajo vse, za uresničenje tega programa.

Ko je govoril o raznih problemih kmečkih delovnih zadrug, je govornik poudaril potrebo povečanja delovne storilnosti. Dejal je, da je ljudska oblast med drugim osvobodila kmečke delovne zadruge vseh investicijskih dolgov, in da pripravlja odločbo o socialnem zavarovanju članov zadrug. Vendar je kljub dosedanji pomoči, ki je rodila dobre uspehe, v zadružnem pokretu še dosti slabosti, ki jih morajo partijske organizacije pravilno zdraviti.

Na koncu je tov. Medizza še poudaril, da partijske organizacije pri svojem delu na vasi in v zadrugah ne smejo nikoli pozabiti, da je osnovna težnja partije v tem, da se na čim bolj demokratični način upravlja naše gospodarstvo.

HUDA NESREČA NA DEMARKACIJSKI ČRTI

V nedeljo popoldne se je na demarkacijski črti v bližini Drage zgodila huda nesreča, ki je zahtevala dve žrtvi. Obmejni stražnik v jugoslovanski coni STO je zaradi nepremišljenega zadržanja dveh oseb, ki sta prekoračili demarkacijsko črto, uporabil strelno orožje in ju smrtno zadel.

Kot smo izvedeli, čeprav ni bilo izdano nobeno uradno poročilo, se je nesreča pripetila okoli 17. ure, ko je obmejni stražnik v jugoslovanski coni STO, približno 100 metrov na ozemlju, ki je pod upravo VUJA, opazil dve osebi. Ker so na tem mestu, kjer je teren skalovit in preraščen z grmičevjem, že nekajkrat poskušali nekateri z ilegalnim prehodom, je obmejni stražnik pozval osebi s klicem «Stoj!» in istočasno ustrelil v zrak. Osebi, nek moški in ženska, sta se na poziv ustavila in na naslednje povelje stražarja usedla. Ko je obmejni stražnik napravil nekaj korakov vstran, da bi poklical drugega stražarja, ki naj bi obe osebi odpeljal na blok, je moški nenadoma skočil pokoncu in hotel zbežati proti demarkacijski črti. Stražar je v tem trenutku spustil nekaj strelov v zrak in ker se moški kljub temu ni hotel ustaviti je spustil rafal, ki je moškega zadel in ga na mestu ubil.

V trenutku ko je stražar streljal za ubežnikom je skočila pokoncu tudi ženska in se zaletela v stražarja, najbrže z namenom, da bi mu zabranila streljanje. Obmejni stražnik, ki ni pričakoval napada, se je za korak umaknil, vendar se je spotaknil in padel. Ženska je izkoristila priliko in pričela bežati proti demarkacijski črti. Toda stražar, ki je mislil, da ima opravka z ubežniki, je tudi za njo spustil rafal in jo smrtno zadel.

Kmalu za tem je na kraj nesreče prišla komisija, ki je ugotovila, da sta žrtvi 55-letni Di Pompeo Vittorio in 50 let stara Penicari Pierina, oba iz Trsta. Kot smo še izvedeli, je o dogodku uvedena stroga preiskava.

Z GORIŠKEGA

Velik uspeh „Rokovnjačev" v Štandrežu

V prvih popoldanskih urah preteklo nedeljo so se začeli kopičiti oblaki in groziti s krajevnimi nevihtami. Zaskrbljeno so se ozirali prireditelji Govekarjeve ljudske igre «Rokovnjači» na vse strani neba, iskali če se bo kje odprlo in se zatekali k barometru. Že prejšnjo nedeljo jim je slabo vreme sredi najlepšega pokvarilo prireditev in bali so se, da si ljudje ne bodo več upali priti, ker se bodo zopet ustrašili slabega vremena.

Pa se je popoldne polagoma zjasnilo in ob 17. uri je bila že gneča pred blagajno. Vedno več in več je prihajalo ljudstva in ob 19.30, ko bi morali že začeti s predstavo, so morali počakati še četrt ure, da so se lahko posedli, kdor je še utegnil dobiti vstopnico za sedež, ali pa se stisnili na stojišču, kdor je prišel bolj pozno.

Prišli so vsi tisti, ki jih je slabo vreme prepodilo prejšnjo nedeljo in pripeljali so s seboj še druge znance in prijatelje. Obisk je bil torej rekorden in je presegal one, tudi zelo številne, pri «Miklovi Zali» in «Veroniki Deseniški».

Če primerjamo nedeljsko udeležbo z ono na prireditvi kominformovskih Tržačanov, ki so prejšnji mesec na Lutmanovem dvorišču predvajali Cankarjevega «Hlapca Jerneja», ne bomo prav nič pretiravali če rečemo, da je bila udeležba pri «Rokovnjačih» vsaj 30 krat večja. Popolnoma razumljivo, saj so tukaj igrali domačini, ki so igro tudi občutili kot umetnost in jim ni služila za nikakšne temne politične cilje in za zavajanje občinstva.

O poteku prvih dveh dejanj smo pisali že zadnjič. Pri naslednjih slikah se je dejanje še bolj razmahnilo, zlasti v petem dejanju (šesta slika), ko se srečata in spoznata oba brata: Nande, ki je rokovnjaški poglavar in pa Štefan, grajski oskrbnik. Oba sta se vživela v svoji vlogi tako, da je bilo ob težkem prizoru njunega slovesa marsikatero oko med gledalci rosno. Na splošno lahko rečemo, da je igra bolj pritegnila pažnjo občinstva nase, kot pa «Miklova Zala» in pa «Veronika Deseniška».

Igralci so se vsi potrudili in dobro podali svoje vloge. Za to gre, po njihovi lastni izjavi, nemajhna zasluga režiserju, ki ni imel lahko nalogo, da je vskladil celoten potek dejanja pri tako velikem številu nastopajočih preprostih diletantov. Posebej pa moramo pohvaliti poglavarja rokovnjačev Nandeta - Grogo, ki je najbolj prišel do izraza v četrtem dejanju. Njegove geste so bile na

Slutili so veličastni čas ko se bo ves narod dvignil

(Govor tov. prof. dr. J. Kosovela pri spomeniku v Bazovici 2. septembra.)

Zgodilo se je, da je prišlo nad naše ljudstvo tisto gorje, na katerega smo že prej z grozo v srcih mislili, kadar koli se nam je v možganih utrnila bojazen, tedaj, ko se je v prvi svetovni vojni odločala usoda zasužnjenih narodov, da bi utegnili priti v našo deželo ukazovat nam sovražni tuji sosedje. In zgodilo se je, da nam je bila zopet storjena krivica proti volji nas vseh, proti volji tistih, ki so se uvrstili med borce na strani zaveznikov, zato da bi se ves slovenski narod svobodno združil skupno z ostalimi jugoslovanskimi narodi. Zaman so se ti ljudje borili in zaman umirali na Balkanu za pravice.

Zgrozil se je ves narod in njegovo grozo in slutnje hudih časov, ki so imeli priti, je izpovedal Oton Zupančič s pretresljivimi besedami:

Ko drugi grabijo vse dalje, [širje,
boš rod, ki bivaš tod, boš v [duši čvrst?
O, kaj bo z vami, vi mejniki [štirje
Celovec, Maribor, Gorica, [Trst?...

Zato da si ustvarijo izhodišče za svoje prodiranje naprej v slovenske kraje, so nositelji italijanskih ekspanzionističnih stremljenj, ki so se dobro zavedali, da so prišli na tuje in ki so s potvarjanjem zgodovinskih dejstev hoteli dokazati, da je to ozemlje njihovo, pogazili vse dane obljube, da bo naš narod na tem ozemlju živel svoje svobodno življenje in so proti prirodnim zakonom začeli ovirati našo samoniklo rast. In začeli so pri temeljih, pri naših najmlajših in pri našem šolstvu, tam, kjer vsak narod črpa svoje sile, kjer se povezuje s svojo preteklostjo z izročili prejšnjih rodov, z lastnim bistvom, s svojim časom, kjer se pripravlja za svojo lastno bodočnost in za svoje bodoče narode.

Prišla je ona noč, ko so zubljі gorečega Narodnega doma grozotno razsvetlili našo deželo in povzročili strahotno bol v vseh naših srcih. Toda ob tistem strašnem dogodku je še mnogo bolj zašla med naše ljudstvo čvrstost, in v tisti rod, za katerega usodo je naš videc trepetal, je legel srd in gnev, ki sta rodila odpor. In zopet je kraški pevec Igo Gruden bral v duši svojega naroda in dal duška temu, kar je ta narod v sebi doživljal in čutil:

Mi smo minerji! — Zarili smo [v rove
gnev in obup in vse misli [gorjupe;
vse svoje sanje in nade in upe
skrili pred soncem smo v črne [domove...

Glas, ki se je istočasno porodil v srcih vseh, je šel od srca do srca po vsej deželi, zagrizli smo se v odpor in besed skoro ni bilo treba. Razumeli smo se, kajti vedeli smo, da je upiranje pomeni življenje in klonjenje duha gotovo smrt. Mi smo pa hoteli živeti.

Prišli so še hujši časi. Medtem ko so tisti, ki so sami o sebi pravili, da so glasniki demokracije, vsaj navidezno še hoteli prikazati, da je našemu narodu dobro, ter živi v zavetju njihove «ves svet oplajoče civilizacije», so pa oni, ki so si s silo prilastili oblast, s svojim besnim sovraštvom do slovenstva v naših krajih hoteli z enim samim zamahom ubiti slovenski rod. Mislili so, da bodo s prepovedanimi odloki ubili življenje in zato so prepovedali prav vse, v čemer se je zrcalila slovenska misel, prepovedali so slovenski jezik. Predrznili so se celo poseči v družine in ovirati osnovno, najpreprostejšo najsvetejšo osebno svobodo v domači hiši, ovirati duševno povezanost med starši in otroki, ki mora nujno priti do izraza v jeziku, katerega govori narod. Iz dolinjigo. V šoli naj bi se naši otroci odtujevali svojim staršem, svojemu rodu in naj bi se jih naučili zaničevati in sovražiti.

Težko je naš narod prenašal vse to in najteže naši mladi ljudje. Odgovor naše mladine na to je jasno pokazal, da se mi ne bomo nikoli uklonili, da je naša volja trdna, da se ne ustrašimo nobene žrtve. Gorele so šole, ne zato, ker so bili proti šoli sploh, temveč zato, ker niso hoteli tistih šol, ki so bile orožje za moritev naših duš. Borili so se proti naši smrti. Borili so se v imenu ljubezni proti sovraštvu in proti krivici, katere so delali našemu narodu.

Povezanost vsega našega naroda je segala vsepovsod od gora nad Podbrdom do obale Jadranskega morja, do Snežnika in Učke do najjužnejšega rta Hrvatske Istre. Dejanja, ki so izpričevala našo borbo, niso bila osamljena dejanja samo nekaterih, temveč so pomenila, da se dvigajo borbene sile v narodu.

Pred Bidovcem, Marušičem, Milošem, Valenčičem je žrtvoval svoje življenje Gortan v Istri. Ko so jih sodili v Trstu, so padli Kukec in drugi, na poti borbe so jim sledili še mnogi drugi in mnogi so v tej borbi žrtvovali svoja življenja. Kri naših štirih junakov, naših štirih mučenikov, ki je bila prelita na tem mestu, je javno dokazala vsem in vsakomur, vsemu svetu, da tu in po vsej deželi živijo Slovenci in Hrvati, ki hočejo sami odločati o svoji usodi. Prvo obdobje občenarodnega odpora so zaključili Pino Tomažič, Simon Kos, Ivančič, Vadnjal, Bobek. Temu je sledila splošna narodna vstaja. Njene korenine segajo že v začetke tega predvojnega obdobja, ko smo se še prav sami borili. Svet je poslušal.

Vsi ti naši junaki so že tedaj slutili, da bo prišel tisti veličastni čas, ko se bo ves narod dvignil v splošno vstajo. Vedeli so, da le napori, delo ustvarjajo napredek in da le borba proti besnim silam sovraštva tistih, ki so prišli tja, kamor niso spadali, ki so se polastili tega, kar ni bilo njihovega, prinese zmago in svobodo.

Ko se leto za letom spominjamo teh štirih naših junakov, se spominjamo tudi vseh, ki so se borili in se žrtvovali pred njimi in ki so prišli za njimi. Naša misel se vrača k njim, ker vemo, da so nam oni pomagali tu na tem ozemlju do vsaj znosnejšega življenja.

Za kratek hip ustavimo se v spominu pri njih, ko so z visoko dvignjeno glavo, z brezbrižno samozavestjo odgovarjali sodnikom. Iz oči jim je sijal odpor, v njihovih srcih ni bilo oklevanja. Ko so jih gledali ti sodniki, ko so jih videli tako vsi «dostojanstveniki», so se morali zgroziti ob tolikem junaštvu, ob tako trdni volji. Bili so veren izraz čutenja vsega naroda. Neznansko je bilo njihovo trpljenje. Premagali so ga v sebi, vedoč, da je njihovo žrtvovanje bilo potrebno. Neznansko je bilo tedaj trpljenje vsega naroda. Skozi trpljenje smo šli v zmago, zato ne more nobena sila izbrisati te zmage. Ta zmaga živi v nas. V nas živi prepričanje, da od tu dalje gre naša rast le navzgor, da postaja vedno krepkejša. Bidovec, Marušič, Miloš, Valenčič in vsi oni znani in neznani, ki so prišli za njimi, so storili, da je tako.

Naša misel se vrača vedno znova k njim, zato ker čutimo, da hočemo obdržati v sebi vso dediščino, ki so nam jo zapustili, ljubezen do lastne zemlje, do svojega rodu, do svojega bistva. Spomnimo se, da so v tistih dnevih, ko so ti naši mučeniki čakali na smrt in drugi njihovi tovariši na dolgo vrsto let trpljenja v zaporih, po vseh naših hišah po vsej deželi ljudje prižgali lučke na olje, katerih plamenček je izražal našo misel do njih. Nobeden ni tega ukazal, misel sama je šla od vrat do vrat, od osebe do osebe, istočasno se je rodila pri vsakem našem človeku. Prav tako naj gori danes in vedno v nas vseh plamen naše globoke hvaležnosti našim vzvišenim žrtvam, plamen naše zavesti, da so nam oni pokazali jasne cilje in svetle vzore. Njihovo trpljenje ni bilo zaman. Dvigalo je v nas srd in odpornost in željo po osvoboditvi in še danes vemo zaradi njih, da nam bo naše trdno prizadevanje pomagalo pri naši rasti. Vse to je ostalo naizbrisno v nas in bo ostalo pri našem narodu za vedno.

Bidovec, Marušič, Miloš, Valenčič,
slava vašemu spominu!

OBIŠČITE NA STADIONU «PRVI MAJ» RAZSTAVO

NAŠA BORBA ZA SVOBODO

RAZSTAVA BO ODPRTA DO 16. SEPTEMBRA

DNEVNO OD 9. DO 13. IN OD 16. DO 23.

Slike z razstave

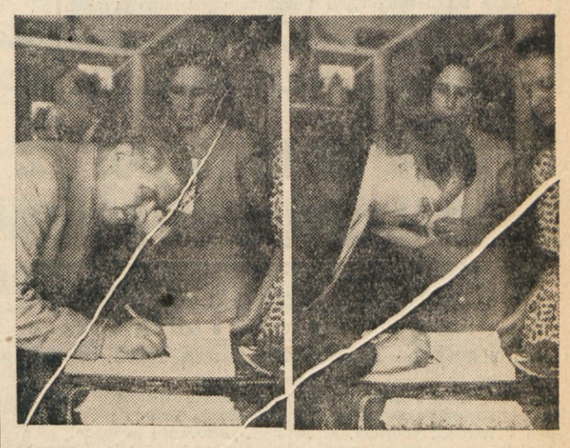

Pisatelj France Bevk in prof. Jože Zemljak, šef Ekonomske delegacije FLRJ se vpisujeta v knjigo obiskovalcev razstave

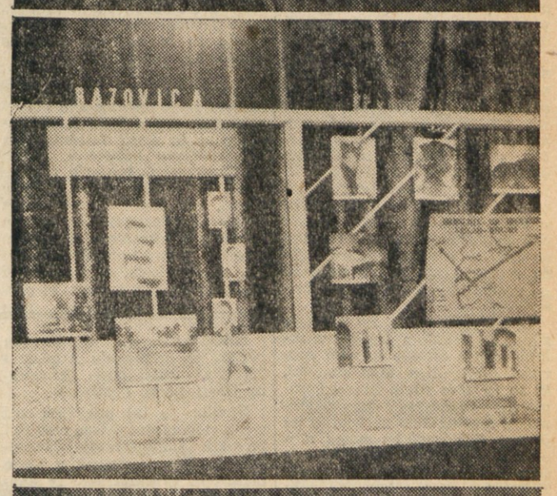

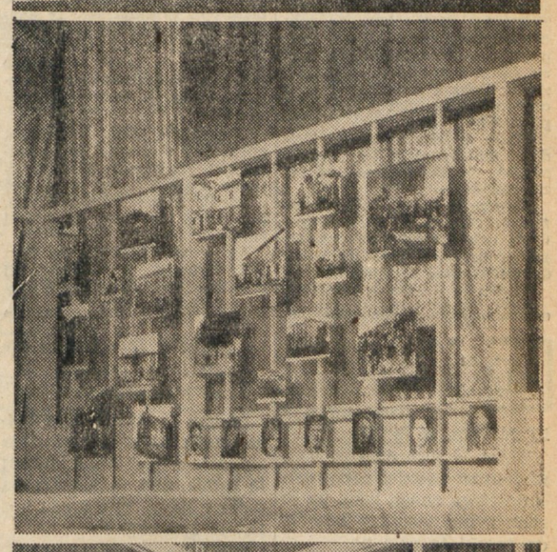

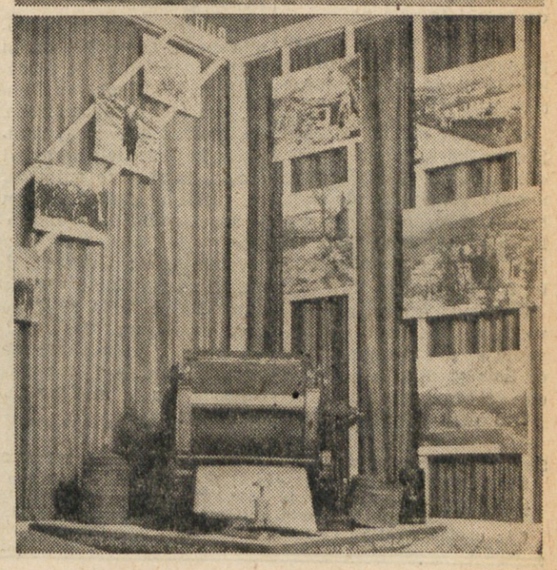

Slovensko gledališče v Trstu

JANKO TRAVEN

Predsednik Dramatičnega društva dr. Ivan Merhar je že l. 1908 poudaril: «Izkazalo se je, da glavna opora našega gledališča je **široka masa;** *zaradi tega je imelo isto značaj ljudskega gledališča, na kar treba ozirati se tudi za prihodnost»*

(Nadalj. iz prejšnje številke)

Za primerjavo naj navedem, da je bilo v sezoni 1907—08 38 predstav, v sezoni 1911—12 pa 65, dohodkov je bilo v sezoni 1907—08 13.516 kron, v sezoni 1911—12 pa 31.474 kron. Število predstav je naraščalo od sezone 1907—08 do sezone 1911 do 1912 v naslednjem razmerju: 1 : 0.95 :1.18 : 1.6 :1.7, dohodki predstav, to je eksponent obiska pa v naslednjem razmerju za isto razdobje 1 : 1.09 : 1.16 : 1.63 : 2.04. Mera v geometrični progresiji dohodkov, to je obiska je bila večja nego mera v progresiji predstav. To je pomenilo, da se je krog obiskovalcev v vseh navedenih sezonah naprej širil in da se je gledališče ukoreninilo v širokih množicah slovenskega tržaškega prebivalstva

V vodstvu «Dramatičnega društva» so bile z leti nekatere izpremembe in dr. Merharja je v vodstvu zamenjal dr. Vekoslav Kisovec, intendant je postal časnikar Rajner Hlača, ki se je udejstvoval tudi kot «buffo» pevec, dramaturg je bil nekaj časa Vladimir Borštnik.

Tržaško slovensko gledališče je doseglo tudi priznanje tujih igralcev. Znameniti italijanski igralec Ermete Zacconi si je ogledal nekaj predstav in se je pohvalno izrazil o Antonu Verovšku in Ignaciju Bodštniku. Poročevalec italijanske revije za gledališko in drugo umetnost in slovstvo «L'Arte» pa si je ogledal uprizoritev Smetanove opere «Prodana nevesta» in objavil o njej pohvalno poročilo.

Važna sprememba v vodstvu gledališča, ko se je 1913 kot intendant in igralec pred svojim odhodom v Ameriko poslovil od tržaških Slovencev Rajner Hlača.

Rajner Hlača je pokazal za časa svojega intendantstva redek organizacijski dar poleg tega, da se je udejstvoval hkrati kot igralec v dramskih igrah in operetah. Za najboljšo njegovo vlogo je po mnenju tedanje kritike veljala vloga ministra Pietra Matteia v Rovettovem «Papa ekscelenca». Uveljavljal je svoje poglede tudi v izbiri iger za repertoar, v katerega je izbral prenekateri kos moderne italijanske dramatike. Svojevrstno je združeval v sebi meščana in umetnika, po sodbi sodobne kritike je ostal «diletant, če imenujemo tako one, katerim gledališka uprizarjajoča umetnost ni krušni poklic, ostal je diletant do zadnjega, toda ne diletant v umetnosti, temveč vzlic svojemu diletantstvu popoln umetnik», kakor mu je zapisal v slovo gledališki kritik Ekar.

Toda Rajner Hlača se je poslovil od tržaškega gledališča, ko je že preživljalo težko krizo. Dasi je na zunaj izkazovalo dokaj bleščečo zunanjost, je v resnici zdrknilo s svoje prejšnje kulturne ravni, ker je gojilo vse več operetnega in preveč lahkega komedijskega repertoarja. Pri tem je vodstvo prihajalo v spor z delom gledališkega občinstva, ki si je želelo drugačne dušne hrane.

Ta spor se je sčasoma razširil in razbil svoječasno duhovno edinstvo tržaškega slovenskega prebivalstva. Dasi že prej politično razdeljeno v desnico in levico, odkar si je v zadnjih letih prejšnjega stoletja vodstvo prve slovenske delavske stranke izbralo Trst kot svoj sedež, pa je spočetka v kulturnih zadevah nastopalo enotno.

Milan Skrbinšek kot ravnatelj tržaškega slovenskega gledališča marca 1919

Ko je Dramatičnemu društvu predsedoval dr. Ivan Merhar, se je dobro zavedal vloge slovenskega proletariata v Trstu posebno v kulturnih vprašanjih. Slovensko delavstvo si je v Trstu že leta 1905 ustanovilo močno kulturno organizacijo «Ljudski oder», ki mu je bil prvi tajnik poznejši njegov predsednik Ivan Regent in ki je s svojo dobro izvedeno organizacijo javnih ljudskih predavanj odličnih slovenskih kulturnih delavcev, med katerimi so bili Ivan Cankar, Etbin Kristan, dr. Ivan Merhar in drugi, močno dvignil kulturno raven slovenskega delavstva v Trstu.

Slovensko delavstvo si je iskalo kulturne hrane v slovenskem gledališču, ki ga je spočetka imelo za svoj hram umetnosti. Zato je mogel ugotoviti dr. Ivan Merhar na občnem zboru Dramatičnega društva junija 1908: «Izkazalo se je, da glavna opora našega gledališča je **široka masa;** zaradi tega je imelo isto značaj ljudskega gledališča, na kar treba ozirati se tudi za prihodnost.»

Toda sčasoma se vodstvo gledališča ni več zavedalo te važne Merharjeve ugotovitve dejanskega stanja, ki bi moralo odločujoče vplivati na vsak ukrep vodstva skupne kulturne institucije, kakor je bilo slovensko gledališče v Trstu.

Delavski dnevnik «Zarja» je v letu 1912 takole obrazložil poglede slovenskega delavstva na slovensko gledališče v Trstu: «Poglejmo si sedaj tržaško slovensko gledališče. Njegovo ustanovitev smo pozdravili tudi mi in naša želja je bila, da bi tam sodelovali. Ampak kakšno razočaranje! Tržaško slovensko gledališče je postalo sedaj čisto nacionalistična institucija, pri kateri se misli najmanj na resno umetnost. Tam smo naprosili, naj bi uživali tudi mi vstopnice po znižani ceni. Dokler je načelovala gledališču nepristranska in vsem priljubljena oseba dr. Merharja, smo tudi mi dobivali vstopnice po znižani ceni. Toda prof. Merhar je moral zapustiti dramatično društvo zaradi intrig, ki so jih pletle proti njemu duše, katere niso prenesle, da bi dobivali vstopnice za znižano ceno. Ko je dr. Merhar odstopil, se je vzela socialističnemu delavstvu prej dana olajšava in nam je niso vrnili niti na ponovno prošnjo.»

Spor je bil globlji in ni šlo samo za vprašanje znižanih vstopnic, šlo je za odpor proti gosposkemu ponašanju novega gledališkega vodstva, ki je skušalo ustreči delu gledališkega občinstva z lažni-umetnostjo operetnih popevk. Temu pa se je upri ostali del občinstva z višjo kulturno ravnijo. Že pred ustanovitvijo «Ljudskega odra» so se nekajkrat zbrali delavski diletantje pri priložnostnih igrah, ki jih je vodil poznejši tajnik društva Regent. V letu 1912 pa so se odločili k resnejši potezi: decembra 1912 so uprizorili z uspehom Kristanovo dramo «Tovarna». Nedvomno bi se v okviru «Ljudskega odra» izoblikovalo novo gledališko središče v Trstu, ako bi name ne prekrižala prva svetovna vojna.

V sezoni 1913/14 je imelo slovensko gledališče v Trstu 96.266 kron prometa ter 6362 kron izgube. Poleg tega je doživelo tudi osebno krizo v svojem vodstvu: predsednik društva dr. Semrov, ki je bil hkrati intendant, se je predsedstvu odpovedal pozimi 1913/14, ker se je za stalno preselil iz Trsta. Njegove posle je prevzel podpredsednik Ponikvar, ki je prišel do prepričanja, da društvo ne more vzdrževati opere in operete in je kratkomalo odpovedal opernemu in operetnemu osebju. Artistični vodja Dragutinovič je odšel v Osijek, nadomestil ga je Toplak do prve svetovne vojne.

Novi odbor Dramatičnega društva je pripravljal novo sezono in se že pogodil z Milanom Skrbinškom, ki je spomladi kot vodja skupine ljubljanskih igralcev gostoval v Trstu, da prevzame v sezoni 1914/15 vodstvo gledališča. Toda vse namere je preprečila vojna. Ob začetku vojne je gledališče le še životarilo in priredilo zadnjo predstavo v zgodnji pomladi 1915, ko je igralec Daneš odšel k vojakom.

Redne predstave so prenehale, spomine na gledališče je oživela le uprizoritev Ribičičeve otroške igre «V kraljestvu palčkov», s katero je tržaška mladina gostovala tudi v Ljubljani.

Še med vojno je hkrati s političnim življenjem oživelo tudi kulturno. Ljubljana se je

Albert Sirok, pobudnik gledališkega življenja v Trstu po požigu 1920, v karikaturi Alberta Sirka

pripravljala, da obnovi svoje gledališče. Tedaj je po kobariškem predoru, ko se je premaknila fronta s Soče dalje proti zahodu, prišel v Trst Milan Skrbinšek, še v vojaški uniformi. Priredil je nekaj predstav spomladi 1918, nakar ga je «Dramatično društvo» v Trstu pridobilo za vodstvo obnovljenega gledališča v Trstu.

(Nadaljevanje jutri)

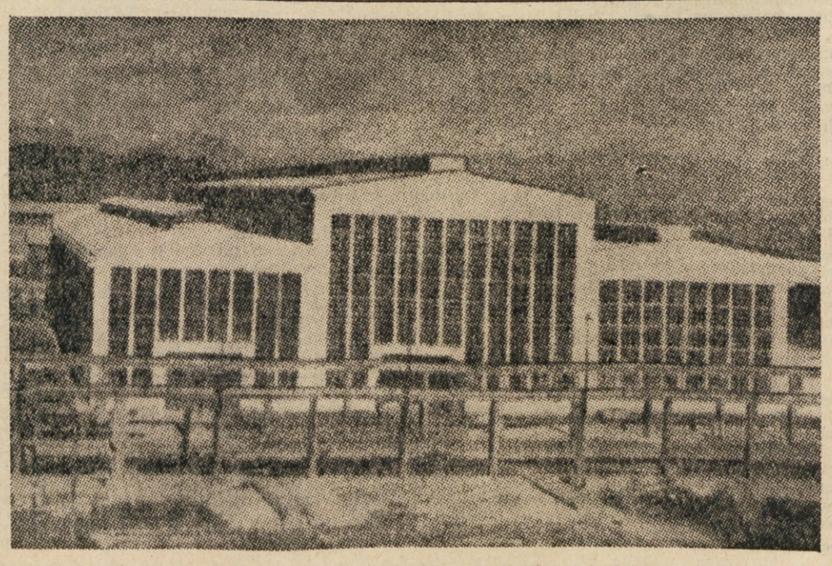

Nova jeklolivarna Litostroja, ki je od 1. septembra v obratu. Osrednja dvorana (najvišji del stavbe) je oblikovalnica, leva stran čistilnica in desna jedrarnica

Japonska šest let po porazu pred sklenitvijo miru

(Nadaljevanje in konec)

V zunanji trgovini postopno zavzema Japonska zopet staro mesto, ki ga je imela pred drugo svetovno vojno. Njeni ceneni izdelki se zopet pojavljajo na starih tržiščih, še več: japonski izvoz v marsikatere države je danes že višji kot je bil pred vojno. To velja za Indijo, Filipine in Siam. Počasi pa si Japonska osvaja tudi druga tržišča.

Kakšna je struktura japonske zunanje trgovine sečaj? V uvozu 1950 leta prevladujejo zopet surovine za tekstilno industrijo, ki so stopile na prvo mesto, katerega so doslej zavzemala hranila. To pomeni, da je japonska tekstilna industrija zopet začela delati za izvoz kot nekdaj. V izvozu so sicer na prvem mestu tekstilije, toda največji napredek izkazuje v lanskem letu kovinska industrija, za njo pa strojna industrija. Kljub omejitvam in težavam zaradi nabave surovin in preusmeritve nabav na druge vire se je japonska kovinska in strojna industrija zopet povzpela.

Pridobivanje premoga je preseglo prečvojno raven, ni pa doseglo najvišje ravni dosežene med vojno. Proizvodnja električne energije znatno presega predvojno višino in tudi najvišjo raven, doseženo med vojno. Vendar celotni indeks industrijske proizvodnje ne kaže tako ugodne slike. Mnogo kasneje kot Zahodna Nemčija je Japonska prišla na višino svoje predvojne industrijske proizvodnje. Medtem ko je v Zahodni Nemčiji indeks industrijske proizvodnje prvič marca 1950 izkazoval višje stanje kot pred vojno, je japonska industrijska proizvodnja šele marca letos dosegla predvojno stanje in sicer predvsem zaradi povečane proizvodnje rudarstva, medtem ko je sama industrijska proizvodnja dosegla v aprilu 1951 šele indeks 90 (glej Monthly Bulletin of Statistics, izd. Statistični urad Združenih narodov, julij 1951).

Razvoj japonske zunanje trgovine nam kaže naslednja tabela (v milij. dolarjev, Far East Data Book, marec 1951)

	uvoz	izvoz
1937	1363	1200
1938	1070	1109
1946	305	104
1947	523	174
1948	683	258
1949	905	519
1950	959	820

Če bi od skupnega uvoza odšteli ameriško pomoč, kakor je razvidna iz prej navedenih podatkov, bi dobili, da je bil že leta 1949 komercialni uvoz manjši kot japonski izvoz, da je torej sama japonska zunanja trgovina postala aktivna.

Omeniti je še, da je bila japonska zunanja trgovina vseskozi do zadnjega časa v ameriških rokah, da pa je že nekaj časa sedaj prepuščeno trgovanje zopet Japoncem samim, kakor sploh daje ameriška politika vedno več svobode japonskemu lastnemu udejstvovanju.

VII. BOJ Z INFLACIJO

Najšibkejša točka japonskega gospodarstva pa je naraščajoča inflacija. Uradni tečaj dolarja, ki je znašal pred vojno 4.265 jena, je sedaj določen na 360 jenov za dolar. Pred vojno je jen notiral v New Yorku 28.81 centa, sedaj pa notira samo 0.2778 centa. Še slabša pa je relacija pri cenah.

Če vzamemo cene na debelo leta 1937 kot 1. dobimo, da so do konca leta 1950 narasle cene na 223, letos do maja pa na 277. Podobno so narasli življenjski stroški, če vzamemo zopet za podlago stroške leta 1937 kot 1: do konca 1950 na 179, do konca aprila 1951 pa na 199 (pri istočasnem indeksu cen na debelo 275). V še manjši meri pa so narasle mezde; pri indeksni bazi 1 v letu 1937, so konec leta dosegle mezde 177, v marcu 1951 178 pri indeksu življenjskih stroškov 193. Vidimo torej, da je povečanje cen na debelo večje kot povečanje indeksa življenjskih stroškov, to pa zaradi politike zadrževanja dviga cen z raznimi kontrolami, podporami itd. Ker pa je v tekočem letu ta politika v veliki meri ponehala, je pričakovati nadaljnjega zvišanja življenjskih stroškov, s tem cen in s tem tudi povečane zahteve delavstva za zvišanje mezd z vsemi posledicami: delovni spori, štrajki itd.

V veliki meri je to inflacijo povzročilo financiranje vseh stroškov po vojni s povečanjem količin denarja v obtoku. Tako je znašal obtok bankovcev Japonske banke leta 1937 2 in pol milijarde jenov, depozitni denar (vlogo v bankah) pa 9.8 milijarde jenov. Do konca 1945 je denar v obtoku narastel na 35, depozitni denar pa na 79 milijard. Do konca 1950 je gotovina narastla na 409. vloge pa na 511 milijard jenov (prim. International Financial Statistic, izd. Mednarodni valutni fond. julij 1951). V tekočem letu je sicer uspelo zmanjšati obtok gotovinskega denarja, še nadalje pa je narastel vložni denar, tako da se morajo Japonci in Amerikanci še naprej boriti proti inflaciji.

Proračunski položaj je postal ugodnejši, ker so prvikrat po vojni dohodki presegli izdatke, to pa predvsem zaradi uporabe protivrednosti sredstev ameriške pomoči. Zato je tudi državni dolg v jenih lansko leto padel od 404 na 294 milijard jenov (pred vojno leta 1937 pa je znašal komaj 12 milijard jenov).

Zato je slejkoprej glavni povojni problem na finančnem polju boj proti inflaciji, ki bo moral biti celo poostren, da se inflacija saj zaustavi in da ne napreduje naprej. V ta namen bodo potrebni še mnogi ukrepi, ki bodo pa sedaj, po sklenitvi mirovne pogodbe imeli ugodnejša tla, ker bodo psihološko zadevali na boljšo pripravljenost kot doslej, ko je bila bodočnost razmeroma nejasna.

* * *

Pričujoča razprava je imela namen osvetliti samo nekaj strani japonskega gospodarskega in javnega življenja po vojni, da vidimo velike spremembe, ki se dogajajo v svetu. Nismo pa se mogli spuščati v psihološke posledice in njihov vpliv na miselnost japonskega ljudstva, ki melje veliko bolj počasi kot evropska pamet. Šele leta, mogoče desetletja bodo pokazala, kako se je spremenila duša japonskega ljudstva, koliko so nanjo vplivale ogromne politične in socialne, zlasti pa gospodarske spremembe v zadnjih petih letih med koncem vojne in mirom.

DRAGO POTOČNIK

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Vsa zahodna in srednja Evropa je v področju močne doline nizkega zračnega pritiska, v katero pritekajo labilne polarne zračne gmote, ki povzročajo nestalno vreme — Za danes predvidevajo pretežno oblačno in vetrovno vreme. Toplota se bo znižala.

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jugoslovanska cona Trsta:** 14.00: Simfonične koračnice; 21.30: Slovanska komorna glasba. — **Slovenija:** 12.30: Solisti in ansambli pojo narodne pesmi; 18.40: Skladbe Mozarta in Brahmsa. — **Trst II.:** 12.35: Lahka glasba; 19.15: Operni dueti. — **Trst I.:** 12.00: Moderna glasba; 23.20: Plesni ritmi.

Zmaga in nato poraz Plevenove vlade

Narodna zbornica sprejela Plevenov načrt glede šolskega vprašanja - Degolisti so zahtevali razpravo o ceni žita in Pleven je ostal v manjšini - Njegov namen je sedaj zavleči odločitev

PARIZ, 4. — Plevenova vlada je danes dosegla velik uspeh v narodni zbornici, ki je sprejela njen načrt za ureditev vprašanja podpor privatnim šolam. Takoj nato pa je doživela tudi svoj prvi poraz. Jean Legendre, član degolistične stranke, ki je odbil, da bi stopil v Plevenovo koalicijsko vlado, je zahteval v zbornici, da takoj razpravljajo o povišku cene za žito, ki znaša sedaj od 2700 do 3600 frankov za stot. Pleven je zahteval, da bi to razpravo odložili, vendar je zbornica to odbila s 324 glasovi proti 279. Socialisti, komunisti in degolisti so se s svojimi stališči združili proti vladnemu predlogu; levica, ker meni, da bi povišanje cene kruha povzročila zmanjšanje življenjskega nivoja, desnica pa trdi, da bi bila nova cena še vedno nižja od vrednosti žita na svetovnem tržišču.

Prvo glasovanje je bilo samo glasovanje o proceduri. Razprava se nadaljuje jutri o vprašanju žita in podpore šolam. Pleven in njegovi podporniki hočejo zakasniti razpravo, dokler se ne bo zbornica vrnila s počitnic 45 dni. Komunisti in degolisti pa poskušajo doseči takojšnje glasovanje. Če bi Pleven pri dokončnem glasovanju propadel, bi to pomenilo, da bi bila Francija znova brez vlade.

Novi zakon, ki so ga sprejeli s 370 proti 238 glasovi predvideva, da bodo odprli kredite za gradnjo šol v znesku milijarde frankov; sprejeli so člen, ki pooblašča vlado, da namesti novih 700 učiteljev, obenem pa so povečali podporo študentom javnih in privatnih katoliških šol v znesku 300 frankov na leto. Stipendije za študente privatnih šol (četrtina francoskih študentov obiskuje privatne šole) bodo nakazali direktno šolam.

Obenem pa je narodna zbornica odbila s 350 proti 209 glasovom dodatni člen, ki ga je predložila socialistična parlamentarna skupina, katere namen je bil doseči, da bi ta zakon izgubil veljavnost 1. januarja 1952.

Danes zjutraj je francoska vlada na drugi strani sprejela ukrep, ki je presenetil politične opazovalce v francoski prestolnici. Z njim so prizadeti predvsem prekupčevalci z mesom. Javila je namreč, da je njen namen povrniti se k cenam najvišjih tedenskih cen že s tem petkom. Ta ukrep je bil v veljavi med vojno in so ga ukinili šele pred dvema letoma. Vlada se je tudi odločila, da bo ukinila izvoz žive in zaklane živine, kar naj bi predvsem vplivalo na cene na domačem trgu. Ta ukrep bo spremljalo tudi zmanjšanje ali celo ukinitev carine za uvoženo živino.

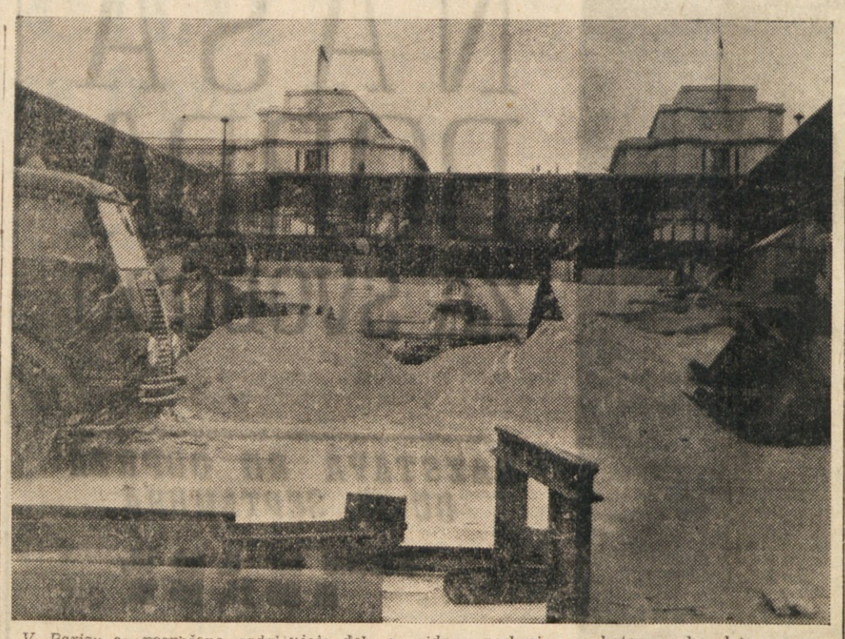

V Parizu se pospešeno nadaljujejo dela za zidavo poslopja, v katerem bo letos v novembru zasedanje glavne skupščine OZN. Poslopje se dviguje tik pred Trocadérom, ob obali Seine, med Eiffelovim stolpom in palačo Chaillot. V tem poslopju bodo uradi, dvorana za zborovanje, menza in pritikline.

Vaje angleške mornarice

LONDON, 4. — Angleška «Home Fleet» bo danes pričela z največjim pomorskim križarjenjem, ki bo trajalo cele tri mesece. V enem tednu se bodo enote angleške mornarice zbrale ob škotskem oporišču Inverbordonu, kjer se bodo vadile v streljanju. Glavni del križarjenja bo «obramba konvojev», ki se bo pričela 10. oktobra in bo trajala en teden v škotskih vodah in na Atlantskem oceanu. «Home Fleet» bo nato imela v Gibraltarju nove manevre v streljanju in taktične vaje in se bo vrnila v domovino prve dni decembra.

GAITSKELL SVARI PRED SLABIMI ČASI

Njegove štiri zahteve na kongresu Trade Unionov - Deficit v izvozni bilanci - Vprašanje sodelovanja delavcev pri dobičkih industrij - Včeraj je kancler drž. zaklada odpotoval v Washington, da razpravlja o svetovnih gospodarskih in finančnih vprašanjih

BLACKPOOL, 4. — Pred svojim odhodom v Washington in Ottawo je danes kancler angleškega državnega zaklada Hugh Gaitskell imel važen govor na kongresu Trade Unionov v Blackpoolu. Vse kaže, da je nameraval opozoriti angleško ljudstvo na slabše čase in je vztrajal predvsem pri naslednjih točkah: 1. Treba je omiliti zahteve po plačah; 2. Se leta 1952 se bodo dvignili življenjski stroški, če bo prišlo do novih povišanj plač; 3. Notranjo potrošnjo je treba zmanjšati; 4. Nemogoče je dati nove državne podpore za znižanje cen življenjskih potrebščin in drugega blaga.

Opozoril je na nevarnost inflacije v svetu in dejal, da Veliko Britanijo predvsem teži oboroževanje in gospodarski dvig: «Kljubovati moramo zunanjim gospodarskim težavam, ki prihajajo kot posledica svetovne oborožitve. To pri kolicinah in cenah našega uvoza. Cene uvoženim predmetom so porastle za 40 odst. v primeri z lanskim letom, medtem ko se cene našega izvoza niso dvignile v enaki meri. Ne verujem, da bomo mogli se letos kljubovati tem izrednim težavam. Verjetno bo naš deficit v zunanji trgovini znatno višji od rezerv, ki jih bomo mogli ustvariti. Zaradi tega — je dejal Gaitskell — bo morala Velika Britanija zmanjšati uvoz in povečati izvoz. Če ne bomo zmanjšali notranje potrošnje, bomo morali črtati tudi uvoz najnujnejših izdelkov. S tem bi nastale še resnejše posledice.

Gaitskell je nadaljeval, da povišanja cen ni povzročil samo načrt za angleško oborožitev temvec je to posledica svetovne oborožitve, ki povečava cene uvoza in v manjši meri plače in mezde. Podpore draginji bi prinesle na leto novih 600 miljonov funtov šterlingov stroškov, poleg dosedanjih 400 milijonov. To je nemogoče. Prav tako je nemogoče zvišati za veliko posredne davke. Gaitskell je izrekel mnenje, da ni prišlo do visokih dobičkov vsled povišanja življenjskih stroškov, vendar je treba doseči bolj zmerno razdelitev dastnine za dosego socialne pravice. Glede tega je Gaitskell naglasil, da bo «morda dobro proučiti možnost kakšne oblike sodelovanja pri dobičkih družb in industrij s strani delavcev z razdelitvijo delnic med njimi v višini nerazdeljenih dobičkov».

Kancler državnega zaklada je zaključil: «V prihodnjih mesecih bo predvsem potrebna zmernost. Je nekaj simptomov zmanjšanja svetovne inflacije. Pred kratkim so se cene surovin občutno znižale. Mogoče je (ni mogoče reči več kot toliko), da bo svetovni trg dosegel ravnotežje. Kljub temu se bo mogel zlahka pričeti proces inflacionizma na znotraj. Tudi s stabilizacijo cen na svetovnem trgu se bodo življenjski stroški povečali v letu 1952 če bomo povečavali stroške s poviški plač in mezd. In ravno to moramo preprečiti.

Hugh Gaitskell je odpotoval danes ponoči v Washington, kjer bo razpravljal o svetovnih gospodarskih in finančnih problemih. Kakor se je zvedelo v Londonu, so angleški diplomati že skoraj prepričali svoje gospodarstvenike, da je treba plačati prvi obrok ameriškega posojila, ki bo zapadel 31. decembra. Priporočili so jim, da naj ne poskušajo zahtevati črtanje obresti.

Vzrok tega stališča je treba iskati v kompliciranem položaju, v katerem so angloameriški odnosi na številnih poljih. Angleško zunanje ministrstvo ne zastopa stališča, da bi se mogli angloameriški odnosi zboljšati v napetosti, do katere bi prišlo, če bi se angleška zakladnica odločila, da ne bo popolnoma plačala prvega obroka posojila.

Vendar pravijo, da bodo glede tega podvzeli dokončno odločitev šele ob povratku Gaitskella v angleško prestolnico, kar se bo dogodilo ob koncu tega meseca.

Nadaljevanje blokade po Sueškem prekopu

ALEKSANDRIJA, 4. — Egipčanska vlada namerava nadaljevati z blokado ladij, ki plujejo preko Sueškega prekopa v izraelska pristanišča, kljub resoluciji Varnostnega sveta. Carinske oblasti so dobile navodila, naj nadaljujejo s preiskovanjem ladij in naj zadrže tiste, ki prevažajo nafto, orožje ali municijo v Izrael.

Egipčanski zunanji minister Salah el Din bej pa je danes imel tiskovno konferenco, na kateri je izjavil, da se ne «tičejo Egipta» odločitve, ki bi jih mogli sprejeti na konferenci v Nairobiju glede obrambe Srednjega vzhoda. Dodal je, da «ne moremo sodelovati pri nobenem vojaškem načrtu, pri katerem je prisotna tudi Velika Britanija, dokler ne bo zadoščeno našim nacionalnim težnjam in sicer evakuacija Sueškega prekopa, in združitev doline Nila».

Pripravili so načrt statuta za mednarodno kazensko sodišče

ŽENEVA, 4. — Odbor OZN za mednarodno kazensko pravo je po enem mesecu dela zaključil svoje zasedanje. Pripravil je poseben načrt za Glavno skupščino OZN, ki predstavlja prvi načrt statuta za mednarodno kazensko sodišče.

605 žrtev v štirih dnevih

CHICAGO, 4. — Najmanj 605 oseb je zgubilo življenje v raznih incidentih med slavnostmi dneva dela in weekendu, ki je temu sledil. Najmanj 391 ljudi je umrlo med cestnimi incidenti v dneh med petkom in ponedeljkom do polnoči. Javljajo, da jih je 99 utonilo, 19 umrlo pri letalskih nesrečah, 96 pa je našlo smrt na druge načine.

AMMAN, 4. — Danes zjutraj so v Ammanu izvedli smrtno obsodbo nad štirimi obsojenci zaradi sodelovanja pri umoru kralja Abdulaha.

ADENAUER gre v London

Še pred zasedanjem atlantskega sveta v Rimu naj bi prišlo do sestanka treh z nemškim kancelerjem? - Mac Cloyeve izjave pred odhodom v Washington - Adenauer naj bi se pogajal o rešitvi glavnih vprašanj v zvezi z Nemčijo

BONN, 4. — Danes so v zapadnonemški prestolnici uradno potrdili vesti, da bo kancler Adenauer uradno obiskal London v dneh od 8. do 13. oktobra. Enako so storili istočasno tudi v angleški prestolnici in tamkajšni politični opazovalci pravijo, da bo prišlo do obiska nemškega kanclerja v trenutku, ki je zelo važen in sicer takoj po razpravah o nemškem vprašanju, do katerih bo prišlo v prihodnjem tednu v Washingtonu med angleškim, francoskim in ameriškim zunanjim ministrom in po zaključku zasedanja atlantskega sveta, ki bo v Ottawi. Glede tega omenjajo še nasvet ameriškega državnega tajnika Deana Achesona glede potrebe, da bi se sestali trije zapadni zunanji ministri s kanclerjem Adenauerjem na posebnem zasedanju v oktobru, še pred rimskim sestankom atlantskega sveta da bi dosegli dokončno rešitev glavnih vprašanj v zvezi z Nemčijo.

Do tega obiska v Angliji bi moralo priti že v letošnjem poletju, saj je znano, da je angleški zunanji minister med svojim obiskom v Bonnu v mesecu maju, povabil Adenauerja v London. Adenauer bo prispel v angleško prestolnico kot zunanji minister Zapadne Nemčije in ne kot ministrski predsednik. Uradno poročilo v Bonnu, ki je javilo ta obisk trdi, da bo «izmenjal mnenja» z Morrisonom, sestal pa se bo tudi z angleškim ministrskim predsednikom Clementom Attleejem in z drugimi člani angleške vlade.

V nasprotju z londonskimi opazovalci, ki so mnenja, da bo prišlo do sestanka treh zunanjih ministrov z Adenauerjem, v zapadnonemški prestolnici ne izključujejo, da se bo Adenauer po obisku v Angliji podal v ZDA. Zavezniški opazovalci v Bonnu pa pravijo, da je namen londonskih razgovorov pripraviti pot za bodoči sestanek Adenauerja s tremi ministri.

Isto možnost je danes omenil tudi ameriški visoki komisar v Nemčiji Mac Cloy, ki je dejal, da bi moral biti namen tega sestanka pripraviti novi «status» zapadnonemške republike. Mac Cloy je danes odpotoval v Washington in pred svojim odhodom izjavil: «Nameravamo oživeti svobodno in neodvisno nemško državo, vendar nočemo žrtvovati načel in obvez, katerih naloga je zagotoviti demokratično bodočnost Nemčije». Mac Cloy je pojasnil, da bližnja konferenca treh v Washingtonu ne bo prinesla dokončnih odločitev, vendar pa bo začrtala nadaljnje meje trem zavezniškim visokim komisarjem v njih pogajanjih z zvezno vlado. Mac Cloy je zaključil, da bi mogli dokončne odločitve glede tega vprašanja sprejeti samo na novem sestanku zunanjih ministrov in je izrekel upanje, da bodo na tega povabili tudi Adenauerja.

Kot znano, so v Parizu zelo občutljivi pri vseh zadevah glede Nemčije. Tako so v navadno dobro obveščenih krogih izjavili, da ničesar ne vedo glede nekega «načrta» za rešitev nemškega vprašanja, ki naj bi ga predložil ameriški državni tajnik Acheson francoski in angleški vladi. Pravijo, da te vesti izhajajo iz londonskih krogov in nam gujejo na osebno poslanico Achesona, ki jo je poslal Morrisonu in Schumanu. Trdijo, da to ni noben načrt; poslanica vsebuje samo nekaj nasvetov, ki jih bodo ministri proučili na svojem sestanku v Washingtonu. Vendar so tudi v Parizu omenili, da je med temi nasveti tudi Achesonovo mnenje, da bi bil potreben sestanek treh zahodnih zunanjih ministrov z Adenauerjem ob koncu zasedanja atlantskega sveta.

KINO

V TRSTU

Excelsior. 16.30: «Neptunova hči» E. Williams.
Nazionale. Zaprt radi prenovitve.
Fenice. 16.30: «Lev iz Amalfija» V Gassmann, M. Vitale.
Arcobaleno. 16.30: «El paso» G. Russell, J. Payne.
Astra Rojan. 17.00: «Četvorka iz zije» E. Flynn, R. Russell.
Alabarda. 16.00: «Mestni kljub» C. Gable, L. Young.
Armonia. 15.30: «Divja strast» G. Peck, J. Bennett.
Azzurro. 16.00: «Bronasta zvezda» M. O'Hara, M. Carey.
Belvedere. 15.30: «Jastreb» R. Scott.
Garibaldi. 15.00: «47. mrtvi ne govori» Totò, S. Pampanini.
Ideale. 16.30: «Jutri bo prepozno» V. De Sica, A. M. Pierangeli.
Impero. 17.00: «Prost izhod» C. Croccolo, N. Taranto.
Viale. 16.00: «Narobe družina» A. Sheridan, V. Mature.
Italia. 16.00: «Molčeči Smitha» Alan Ladd.
Kino ob morju. 16.30: «Pirat sam zase», Macario.
Marconi. 16.30: «Pridi, zaživi z menoj» J. Stewart, H. Lamarr.
Massimo. 16.00: «Fantastična pomornica» M. Toren, R. Douglas.
Novo Cine. 16.00: «Se vihra zaseva» E. Flynn, A. Sheridan.
Odeon. 16.00: «Karneval v Kongu» D. Kaynes, V. Ellen.
Radio. 16.00: «Mesto brez krinke» B. Fitgerald, H. Duff.
Savona. 16.00: «Razsodba» R. Milland, F. Marly.
Vittorio Veneto. 16.00: «Vitezi časti» W. Holden, W. Bendix.

POLETNI KINO:

Javni vrt. 20.30: «Dvoboj na soncu».
F. Severo. 20.30: «Dolgo pričakovanje».
Rojan. 19.45 in 21.45: «Parada zvezd».
Brocchetta. 20.00: «Asunta Spina».
Skoljet. 20.30: «Stoddardova družina».
Ginnastica. 20.30: «Uporna nevesta».
Vittoria. 20 in 22: «Mož mojih sanj».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

SREDA 5.9.1951.

Oddaja v slovenščini:
Poročila ob 7.00, 18.30, 19.00, 23.05 — 6.45 Jutranja glasba. 7.15 Jutranja glasba in radijski koledar do 7.30. 13.45 Filmska glasba. 14.00 Simfonične koračnice. 14.30 Od vrtejo mojstri ritma. 18.15 Slovenske narodne pesmi do 15.00. 18.15 Igrajo mojstri ritma. 18.15 Sovenski skladatelji v besedi in glasbi. 18.45 Poročila v hrvatšči. 19.00 Z glasbo po svetu. 21.00 Literarna oddaja: «Bazovica 1931». 21.30 Slovanska komorna glasba. 22.00 Glasbeni Pele-Mele. 23.00 Glasba za lahko noč do 23.30.

SLOVENIJA

5.00 Jutranji pozdrav. 5.25 Veseli zvoki. 5.50 Jutranja telovadba. 6.15-7.00 Lahek jutranji spored. 12.00 Aleksander Borodin: Simfonija št. 2 v h-molu. 12.40 Zabavna glasba. 13.20 Solisti in ansambli pojo narodne pesmi. 14.10 Zdravstveni nasveti. 14.40 Pisani glasbeni spored. 18.00 Igra Kmetski trio. 18.40 Pianistka Damjana Bratuž izvaja skladbe W. A. Mozarta in Joh. Brahmsa. 19.10 Ali poznate te orkestre in solisti? 19.40 Dr. Lavo Cermelj: Ob stoletnici rojstva fizika Ignacija Kramenčiča. 20.00 Če želite biti kritik... 20.45 Jurčič-Levstik-Kreft: Tugomer. 22.30 Arhalične forme pri modernih slovenskih skladateljih. 23.15 Plesna glasba.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba. 11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Sodobna Amerika. 12.10 De Falla: El amor brujo. 12.35 Lahka glasba. 13.00 Popoldanski koncert. 13.30 Ameriški pevci. 13.50 Rumbe in sambe. 17.15 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Dvorak: Koncert za violino v a-molu. 18.45 Dve Sibeliusovi skladbi. 19.00 Zdravniški svet. 19.15 Operni dueti. 20.00 Evropski koncert. 20.45 Lahka glasba. 21.00 Vokalni kvartet. 21.20 Pestra glasba. 1.45 Klavirski koncert. 22.00 Mendelssohn: Simfonija st. 3. 22.35 Operetna glasba. 23.00 Nočni motivi. 23.35 Polnočna glasba do 24.00.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.30 Orkester Fragne. 12.00 Sambe, rumbe, tangi. 13.45 Melodična glasba. 14.15 Operni koncerti. 19.15 Lahka glasba. 19.45 Komorna glasba. 22.35 Moderni ritmi. 23.20 Plesna glasba.

ŠPORTNI DNEVNIK

Po tekmi s Švedsko

Zvezni kapetan je nestanoviten v izjavah - Kolesarski intermezzo - Povoljna bilanca

Pred očmi nam je izjava ing. Arsenijevića po nedeljski nogometni tekmi Jugoslavija - Švedska: Nasprotnik je bil zelo močan in boljši kot smo pričakovali. Mislim, da je naše moštvo opravičilo zaupanje. Jugoslavija je imela več od igre in rezultat bi moral biti pravzaprav še večji v našo korist. Zadovoljen sem z igro naših reprezentantov in smatram, da so bila nasprotovanja o sestavi naše državne reprezentance, neopravičena. Vedeli smo za moč švedskega moštva in smo zato, poznavajoč naše igralce, izbrali moštvo, ki nas bo najbolje reprezentiralo. V tem smo popolnoma uspeli.

Zvezni kapetan je brez dvoma najbolj poklican da po tekmi daje izjave. Ta dolžnost ima v sebi vse neprijetnosti, kar si jih morete zamisliti. Od najmanjše, ki je v razlaganju posebej vsaki skupini novinarjev eno in isto, pa do največje, ki je v tem, da vsaka taka izjava ostane zapisana črno na belem v vseh listih. Zato mora vsaka beseda biti dobro premišljena in kolikor mogoče odgovarjajoča resnici. Ing. Arsenijević se po našem ne drži vedno teh kriterijev.

Spominjamo se, ko nas je zbral po tekmi z Italijo, v salonu hotela «Rosa» in nam sporočal svoje vtise. Med stvarmi, ki so se nam zdele čudne (proglasil je za najboljšega italijanskega igralca Bonipertija, ki ga je ves tisk imel za enega najslabših) je tudi dejal, da je igra bila po njegovem lepa. Priznamo vse: tekma je bila borbena, napeta in še kaj drugega, a ne lepa. Spogledali smo se tedaj, zapisali in dodali v naših člankih kak klicaj med oklepaji in se tolažili češ: vsak po svoje.

Prišla je tekma s Švico. Trideset minut krasne igre, ostalo znosno. Zvezni kapetan ni bil zadovoljen.

Repriza proti Norveški: zopet trideset minut zelo lepe igre (vsaj očividci tako zatrjujejo), potem slabše. Arsenijević nezadovoljen obeta spremembe.

Tekma s Švedsko: borbena, po soglasnem mnenju vsega jugoslovanskega tiska ne preveč zanimiva in večji del nelepa. Kapetan pa končno reče, da je zadovoljen; z dodatkom, ki pravi, da so bila nasprotovanja pri sestavi ekipe neutemeljena.

Kaj lahko sklepa profan opazovalec, ki mu je tuje ozadje vse zadeve.

1. Da je moštvo proti Švedski sestavil Arsenijević po svojem okusu, ostale postave pa z več ali manj prostovoljnim sodelovanjem drugih. 2. Da je v svoji izjavi o tekmi zavrnil napadanje listov, ki so hoteli v moštvu Čajkovskega in realizatorja Tomaševića, baje v dobri formi. In to na način, ki ne odgovarja stvarnosti.

* * *

Ing. Arsenijević ima velike zasluge za jugoslovansko reprezentanco, zato želimo, da še dolgo ne bi sledil italijanskemu kolesarskemu kapetanu, Alfredu Bindi, ki je po letih razočaranja in obtožb opešal. Gre v pokoj, ker pravi, da je truden in da je naveličan biti kamen spotike, ob katerega bi lahko streslalo javno mnenje ves svoj bes. Ni on kriv, ako kolesarji ne zmagajo. Kot o vseh, ki gre-do, v listih o njem že dva dni same lepe stvari. Po dolgem času.

* * *

Tekma proti Švedski je bila sto petdeseta mednarodna igra jugoslovanske reprezentance. Popoln seznam:

Albanija	3	2	1	0	7: 4
Argentina	1	0	0	1	1: 3
Avstrija	3	0	0	3	5: 16
Belgija	2	0	2	0	3: 3
Bolivija	1	1	0	0	4: 0
Brazilija	3	2	0	1	10: 7
CSR	23	6	4	13	43: 76
Bolgarija	16	11	2	8	43: 23
Danska	2	2	0	0	9: 2
Grčija	6	4	0	2	24: 10
Anglija	3	2	1	0	7: 4
Finska	1	0	0	1	2: 3
Francija	9	3	2	4	14: 16
Izrael	2	2	0	0	11: 2
Italija	4	0	1	3	2: 8
Luksemburg	1	1	0	0	6: 1
Madžarska	7	1	3	3	7: 12
Mehiko	1	1	0	0	4: 1
Nemčija	4	2	0	2	7: 9
Norveška	3	3	0	0	11: 3
Poljska	13	7	1	5	38: 32
Portugalska	2	0	0	2	3: 5
Romunija	23	11	2	10	43: 38
Turčija	5	3	1	1	11: 8
Urugvaj	2	0	0	2	1: 13
Švica	5	3	1	1	17: 9
Švedska	3	2	0	1	5: 5
Spanija	2	0	1	1	2: 3
	150	69	22	59	340:315

MNENJA SO RAZLIČNA

Robinson ali Turpin?

FERNDALE (New York), 4. — Zach Hobbs je naslonjen na beli steber vhodnih vrat in pravi: «Ne bi rad bil Robinson».

Hobbs je pri tem mislil na Sugara Raya Robinsona, ki bo 12. t. m. poizkusil ponovno pridobiti v Polo Grounds v New Yorku naslov svetovnega prvaka srednje teže, katerega mu je odnesel Randy Turpin.

Kdo je Hobbs? Je eden od treh «sparring partners» Turpina, ki imajo malo zavidanja vredno nalogo, da prejemajo udarce mulata, ki se pripravlja na match. Hobbs je že boksal z Robinsonom, ko se je tą pripravljal na srečanje proti Robertu Villemainu, potem je bil partner Boba Olsona in še pozneje Sama Langforda, katerega udarci so tako močni da ne najde nasprotnika, ki bi se boril z njim.

«Vendar nihče — pravi Hobbs — ne udarja tako močno kot Randolph Turpin». Misli, da bo tokrat Anglež zmagal s k. o. «Onemogočil ga bo in mogoče poslal tudi v bolnico».

Ray Arcel, ki je morebiti najslavnejši trener sveta je dejal, da je zelo verjetno, da bo Turpin ponovno premagal Robinsona. Njegova prognoza ima toliko večjo veljavo, ker Arcel ni s Turpinom vezan po skupnih interesih. «Ne mislite, da sem jaz proti Sugarju, — pravi Arcel — sem enostavno prepričan, da ima Turpin strahovito učinkovito pest». In je še izrazil svoje občudovanje nad Randyjevo metodo treninga. Turpin kot znano ne nosi zaščitne čelade, da bi se naučil izogibanja udarcev.

Bob Olim, bivši prvak srednjeteže kategorije tudi misli, da bosta mladost in moč Turpina premagali Robinsona. Na vsak način pa noče dati dokončnih izjav, dokler ne bo videl tudi Sugarja na delu.

Robinson je naznanil, da bo poklonil ves dobiček javnega treninga, ki bo v soboto, vdovi Georga Floresa, umrlega v New Yorku za posledicami poškodb pri boksanju. Robinson je v primeru zmage nad Turpinom pripravljen na ponovno pot v London na tretji match.

Kidu Gavilan in Ezzard Charles sta videla Turpina pri delu. Prvi je dejal, da bo Ray zmagal, mogoče tudi s k. o. Charles je bil bolj previden in hoče videti prej na delu še Turpina.

In stave? Številne; Robinson je favorit z 12 proti 5. Vendar se količnik boljša v Angleževo korist in bo pred pričetkom matcha verjetno Robinson favorit le še s 7 proti 5.

Listki se prodajajo dobro in bo inkaso dosegel najbrže 550 tisoč dolarjev. Polo rounds sprejme skoraj 60 tisoč oseb. Omeniti je treba, da v New Yorku srečanje ne bo prenašano niti po radiu, niti po televiziji. Televizijsko ga bodo lahko gledali le v enajstih največjih ameriških mestih in še to v zaprtih prostorih, v kinematografih.

JACK CUDDY

CRVENA ZVEZDA - AUSTRIA 3-2 (2-2)

KRASNA IGRA NA BEOGRAJSKEM STADIONU

BEOGRAD, 4. — Crvena zvezda je premagala Austrio s 3:2 (2:2). Jutri bodo Dunajčani igrali proti Partizanu.

Stadion je bil poln kot pri vsaki nogometni tekmi večjega formata v Jugoslaviji. Dunajski nogometaši je zasijal v vsem blesku in prikazal igro iz slavnih dni Wunderteama. Prvih 20 minut je enajstorica Austrie dominirala igrišče; njihova smiselna, kombinatorna in duhovita igra je često žela priznanje.

V današnji tekmi je Austria upravičila sloves, ki jo spremlja kot enajstorico starega sistema kratkih pasov, ki ni več v modi; a z izrednim stilom, ki vedno potegne za seboj množice.

Ni se vse končalo pri lepi igri. Mrkušič je dvakrat bil poražen. Prvi gol je dal v tretji minuti Kominek. Kombinacija se je začela na sredi igrišča pri Melchioru; ta je žogo povedel do središča, čeprav oviran od dveh jugoslovanskih branilcev, jo podal Komineku, ki je vešče prevaril Mrkušiča. Drugi gol je dal v deseti minuti Stojaspal. Zanj je kriv Stankovič, ki je hotel podati žogo vratarju Mrkušiču, čeprav je bil nasprotniku blizu.

V 31. minuti je Mitič znižal razliko. Tri minute kasneje je Živanovič izenačil in dal v drugem polčasu tudi zmagovalni gol.

Igra je bila zelo lepa, za kar gre zasluga predvsem Austrii. Vendar pa lahko rečemo, da je Zvezda goste nadigrala in bi lahko zmagala še z večjim rezultatom.

Postava Zvezde: Mrkušič, Stankovič, Zvekanovič; Palfi, Diskič Djajić, Ognjanov, Mitič (Zlatkovič), Tomašević, Živanović, Jezerkić.

GOSPODIČNA MICI

NAPISAL FRAN MILČINSKI - FRIDOLIN ŽOLNA

45.

«Ne povem, ker ne smem», je zavpil Smuk. «Nikomur nisem povedal in ne bom, še že —»

Hotel je reči, da niti lastni ženi ni razodel skrivnosti čudovitega onega leka, pa je zadnji hip zasukal besedo, da ženski že celo ne.

«Nak, vi!» mu je šegavo požugala neznanka in ni odklonila ji vnovič ponudene čaše.

«Kaj sem pil, ne povem», je junaško razkladal Smuk. «Greh bi bil, drugače bi se moral izpovedati. Grdo pa je bilo in hudo. In še to je rekla, če bi jo še kdaj videl, takrat bo z menoj amen, hajd po gobe.»

Poslušalka je majala glavo in pogledi polni občudovanja se ji niso mogli ločiti od Smuka. «Kdo je neki bila ona ženska?»

«Ne prej je nisem videl, ne pozneje. Izza Mencejeve hiše pa je prihajala.»

«Izza Menartove?»

Smuka je zbodlo. Kaj vedno onéga z Menartom! «Izza Mencejeve pravim. Mencej je tamle, oné — Menart pa todle v stran, kjer gleda kos strehe izza oreha.»

Kazal je, tujka je pristopila in se stegovala, da bi bolje videla, in se je naslanjala na rame dobrega Smuka. Vrh oreha in kos strehe. sta morala biti dokaj zanimiva, kajti trajalo je nekaj minut, da se ju je tajinstvena tujka nagledala, potem je zopet sedla na svoj pro stor.

Vzdihnila je: «Svet je godlja, mi pa kuhalnice v njej.» Zamežala je, toda se hitro spet otresla mračnih misli. «O, gospod, ne ... zakaj ne pijete?... jaz... saj je res...» Natočila mu je in lično zavrgolela:

«Za čašo vinca rujnega
pošten kristjan življenje da»,

in je pojoč zibala glavo, da človek ni vedel, ali jo je bilo lepše videti ali lepše slišati.

Kar iznenada pa je vprašala: «Menartove — ali jih poznate?»

Hudimana, že zopet Menartovi! Ali me lovi babnica ali ka-li — je preudarjal Smuk.

«Poznam», je odgovoril kratko in previdno. Ne kaže, si je mislil, da ji razlagam, kako sem zvezan z Menartovo hišo. Spomnil se je svoje žene — kaj bi rekla, če bi ga videla takole v veseli družčini! Pusto ga je prijelo okoli srca.

«Imajo kaj otrok?» je izpraševala neznanka.

Kam neki meri ljubljanska ta perut, je pomišljal Smuk. Pokimal je, pa hkratu poskusil, da besedo obrne na drugo plat. Popravil si je klobuk s čela, izjavil: «Hardun!» in zahreščal prelepo pesem od Lovrenca in njegovega čevlja brez podplata.

Pa je bil Smuk slabši pevec nego pivec in je lepo to pesem, komaj jo je pričel, tudi že zavozil in sramotno prekucnil v jarek. «Ha!» se je opravičil, «preveč je vroče.»

«Močan glas imate,» ga je vljudno pohvalila tujka, «sploh ... bariton ...»

«Baraton,» je modro pritrdil Smuk. «Ko sem bil soldat, sem tudi znal ogrski — kmalu da bolje kakor kranjski. Kako besedo še zdaj ločim: baratom ... lazica ... skokica ...»

«Slišite,» mu je segla v besedo ona, «jaz sem jako ... in sploh ... ako veste, koliko je star najstarejši od otrok pri Menartovih?»

Smuka je dražilo večno izpraševanje. Mar je na spovedi? Mar je na sodniji? «Kaj jaz vem!» je zagodrnjal. Pa se mu je samemu zazdelo zamalo, da menda res ne ve starosti svoje lastne žene; mislil je in računal: «Kakih štiri in dvajset jih bo ali ka-li.»

«Ali je dekle?» je vprašala tujka. «Jaz sem jako ... vi ne veste ...»

Glej ga spaka, me že ima! si je mislil Smuk. Pokimal je z glavo, da mu ni bilo treba ločiti in reči da ni več dekle, ampak omožena. Privlekel je iz žepa dve desetici in ju položil na mizo. Tega zasliševanja je bil sit. Plačal bo in šel.

Pa če je bil Smuk sit odgovarjati, čudna tujka ni bila sita izpraševati. «Ne ... ampak ... slišite ... kako ji je pa ime?» je silila v ubogega Smuka in kar žarile so se ji oči in lica od same zvedavosti.

«Hardun, so muhe danes sitne!» je zamrmral Smuk in se ne ve, katere da je mislil muhe. «Kako ji bo neki ime? Micka je vsak dan.» Vzdignil se je izza mize in se okrenil proti durim.

Neznanka je tudi vstala. Sklenila je roki in blaženo ponovila: «Micka!»

Smuk jo je gledal. Kaj pa ji je, kavki? Pa ne, da je pijana? S te strani bi ga zanimala — ta stran spada in počakal, kaj bo.

Ni mu bilo žal.

Ženska se je zbudila iz svojega zamaknjenja. «O ... vi ... ali jo vi poznate, Menartovo Micko?»

«Ha!» se je zagrohotal Smuk. «Kaj je ne bom ...» Zijal je v ženščino in se ji režal — hardun, da je pijana!

Takrat pa je tudi ženska prasnila v glasen smeh in vzkliknila: «Micko poznate? Saj sem jaz tista Micka.»

Obrnila se je v kraj, da si je pri bluzi odpela gumb. Privlekla je na dan papirnat zavitek, bluzo je zopet zapela, zavitek pa na mizi razmotala, v roke vzela preperel list, ga razgenila in z njim mahala: «Kdor ne verjame: evo, moje krstno pismo!»

Smuk se je nehal režati. Morebiti pa ni pijana, ampak zmešana. Se sitnosti bodo zaradi nje in pota. Pomaknil se je počasi proti durim.

V veži so po kamenitem tlaku zapeli koraki, krčmar Šipelj je pogledal v sobo.

«Kaj pa imata,» je vprašal. Žerjava se je bil srečno iznebil, z Žerjavom pa tudi putike.

«Tamle imaš denar,» je rekel Smuk. — «Tale pravi, da je Menartova Micka, ha!»

«Kakšna Micka? Saj Micka je tvoja, ne?» je vprašal Šipelj. — Ogledal si je neznano žensko in ji vzel iz rok list, ki mu ga je mo[illegible] «Krstni list? Cigav?»

«Cigav? Moj!» se je [illegible] šerno zasmejala nezn[illegible] «Menartova Micka sem [illegible] in sem prišla starše obi[illegible] Še bukvice poglejte!» V[illegible] jih je iz ovoja na mizi [illegible] dala krčmarju.

Smuk je lovil svoje misli, da jih zbere in uredi, kr[illegible] mar pa je prebiral krstni list in delavsko knjižico in [ill